POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU.

BOG
NAROD
SOCIJALNA
PRAVDA

LUČ

ZAGREB

GODINA XXVII. - BROJ 9-10

NA KRAJU ŠKOLSKE GODINE

OVO ĆE PROČITATI SVAKI PRIJATELJ »LUČI«

U ova teška vremena ekonomskih i socijalnih kriza veseli smo da možemo konstatovati da se naša »Luč« evo održala časno i pošteno i u svojoj dvadesetisedmoj godini, što više da je u svakom pogledu uznapredovala.

Nečemo se previše osvrtati na prošlost. Možda se može prigovoriti da svi pretplatnici nisu u redu izvršili svoju dužnost, a našoj upravi se može eventualno prigovarati da list nije izlazio po tačno fiksiranim datumima. To je bilo i prošlo, a pretplatnici će, uvjereni smo, bar sada na koncu godine ispuniti svoju dužnost, kako bi uredništvu i upravi omogućili da i oni tačno obave svoju dužnost u narednoj školskoj godini.

To je od veće važnosti nego što naši prijatelji možda i misle, jer suvremene ekonomske krize nisu poštedile ni »Luč«, koja još mora platiti tiskari dosta veliki dug pa stoga, ako želimo ne samo da se »Luč« održi nego da uznapreduje i proširi se, moramo svi pomoći. A pomoći može doista svaki od nas; netko doprinosom, netko preporukom i širenjem lista, netko suradnjom.

Zato svaki naš prijatelj neka se na koncu školske godine zapita:

1. *Jesam li platio dužnu pretplatu?*
2. *Jesam li pomogao širenju »Luči«?*
3. *Jesam li podupirao uredništvo savjetom i suradnjom?*

Ako nešto od ovoga nijeste izvršili tada neka bude čvrsta odluka svakog našeg prijatelja, da će odmah učiniti što mu je moguće.

Svaki od nas mora biti svijestan činjenice, da je »Luč« naša općenita stvar i da ne postoje dvije kategorije prijatelja »Luči«, onih koji rade za list i onih koji za nju imaju samo lijepe želje. Takovi prijatelji uopće nijesu prijatelji, jer se oni sami isključuju iz redova hrvatskog katoličkog narodnog đaštva i njegovih prijatelja.

UREDNIKOVA POŠTA

V. UGLJ. — DBK. Ovaj put nijesam mogao otkriti uz najbolju volju niti jednu pjesmu za »Luč«. Uostalom bio bi red da se javiš pravim imenom, da znam razred i koliko imaš godina, da Ti kažem što mislim o Tvome talentu. Javi se pa ćemo tada razgovarati.

I. VIS. S. Dragi druže, čitaš li Ti redovito »Luč«? Ako čitaš, kako još danas možeš imitirati Zmaja Jovanovića? — Velika poezija je vječna, pa kakva god bila njezina forma, odgovara netko.

A ja Tebi poručujem:

— Veliki pjesnici (geniji) stvarali su svoju ličnu formu. Njih se može imitirati, ali ne i dostignuti. Njihova poezija je bila poezija jučer, ona je velika danas, a bit će i sutra, a epigoni u vrlo rijetkim slučajevima nešto malo znače, ali to samo za »danas«.

Inače Tvoja crtica je nešto bolja. Da je jače istaknut neki lični momenat ili neki događaj ušla bi u »Luč«. Ovako nije jasno što je uopće bio Tvoj prijatelj. Misionar, što li? Dakle drugi put budi konkretniji i jasniji.

UPRAVA: Zagreb, Trenkova 1. — Na upravu se šalju narudžbe, reklamacije i pretplata. »Luč« izlazi svaki mjesec.

PRETPLATA za đake 30.— Dinara, za ostale 60.— Dinara.

UREDNIŠTVO: Zagreb, Trenkova ul. 1. — Na uredništvo se šalje suradnja za list.

»LUČ« UREĐUJE Ivo Lendić. — Za uredništvo odgovara: dr. Mijo Maričić, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 2, Vlasnik: Dr M. Maričić.

TISKARA »NARODNE PROSVJETE« Zagreb, Trenkova 1. (Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Maksimirska 47.)

LUČ

KULTURNO SOCIJALNI LIST ZA ĐAKE

G. XXVII. ZAGREB, Svibanj 1932 BROJ 9-10

MOLITVA SPOZNANJA

»Oče naš, koji si na nebesima,« milosti neizmjerno more,
U Tebi se talasaju vode,
U kojim titramo ko atomi mističnog beskraja...
Mi stvorovi — porod Dobrote.

Užeži nam srca u srazu Svijetla i tmine
Da izgore ko kandilo sveto
Na Melhisedekovu oltaru novozavjetne žrtve...
I zdravih ideala nevine djece.
Legije zanosom... napoji na vrelu Svemoći svoje!

*

Neizmjernost se njiše u ritmu blagoslova Tvog,
Sadašnjost — sve — prošlost i budućnost...
A na bolesni zov za tračkom užitka prezresmo Tebe.
— O, čuj sad jecaje kajanja nijemog!

Na Golgotu patnja povedi nas, o Kriste,
Da se napijemo iz kaleža muka...
U kriku za srećom u tminam žudnje — trpjet nas nauči,
Jer još smo nacija slaba — u trpnji nejaka.

Svijetlo neba prolij, raspućima mračnim;
Egoizma i mržnje poraskidaj mrene.
Da čovjek čovjeka voli — brat mu u bolovima bude;
Da potocima ljubavi vrele srca njihova provru...

NISLAV BUBALO

KATOLIČKI STUDENTSKI KONGRES ZA MIR U BRUXELLESU

Poznato je, da je Belgija država, čiji su narodi (Valoni i Flamanci) u većini svojoj odlučni katolici kao i to da su belgijski katolici, hvala svojoj svestranoj organizaciji, uspjeli do danas održati na okupu nesamo vjernike, nego im pribaviti i katoličke škole do uključivo louvainske univerze, a da su i pored toga uspjeli da zadrže svoju katoličku borbenost netaknutu tako, da danas sve više osvajaju dosada socijalističko-liberalni teren.

U takovom strogo katoličkom miljeu prirodno je, da se pojavila i misao : kako stvoriti u katoličkim đačkim redovima međunarodnu suradnju za ostvarenje svjetskog mira. Jer ne treba se varati : dojakošnji katolički studenti su sutrašnji šefovi kulturnih pokreta, dnevnika, stranaka, banaka itd. t. j. uplivni ljudi, koji će odlučno utjecati na javno mnijenje svoje zemlje, pa je i te kako potrebno da već za rana steknu svijest o vrijednosti međusobne suradnje. Belgijski katolički studentski savez kuražom i smionošću, koja ga karakterizira poduzeo je da započne s katoličkim sistematskim radom u tom smislu, pa je u sporazumu s »Pax Romanom«, internacijonalom katoličkih studenata, odlučio da sazove međunarodni kongres katoličkih studenata, koji će svoje sjednice posvetiti problemu mira specijalno odnosu spram omladine.

Odaziv je bio za čudo brojan. Katoličke studentske organizacije : Kanade, Kolumbije, Irske, Francuske, Belgije, Španije, Luksemburga, Njemačke, Švicarske, Austrije, Slovačke, Poljske, Ukrajinaca i Hrvata izaslale su delegate. Svi su bili primljeni jednakom bratskom, katoličkom srdačnošću i jednakom »kneževskom gostoljubivošću«, kako su je učesnici kongresa šaljivo nazivali obzirom na kneževsku titulu predsjednika belgijskog studentskog saveza knez Frederica de Mérode, koji je uostalom shvaćajući vrlo demokratski svoju ulogu sam izvršio najteži i najodgovorniji dio priprema kongresa.

Prema dnevnom redu izredali su se izvještaji katoličkih studentskih saveza svih zemalja o tome, što je glavna zapreka ideje mira u dotičnim zemljama, a zatim što je dosada najprije uopće, a onda specijalno sa strane katolika poduzeto za njezino ostvarenje. Svi su naglašivali opasnost manjinskog pitanja. Drugi teški problem je za sve razoružanje, no jednoglasno sve delegacije priznavaju ispravnost teze poljske delegacije, koju uostalom, zastupa i g. Zaleski ministar izvanjskih poslova, a potječe od velikog katoličkog mislioca, Poljaka prof. Haleckog, a tiče se moralnog razoružanja, koje se može postići samo smišljenim postupkom, a koje bi se očito moglo postići najbolje baš kroz katoličku Crkvu. Interesantno je bilo vidjeti kako je prilično jednodušno katoličko studentsko javno mnijenje svih zemalja kada je trebalo naglasiti povjerenje u Savez naroda i volju da se časno natječu sa omladinom drugih svjetovnih nazora u radu za Savez Naroda. Baš to je možda i jedan od najrealnijih i najvažnijih kongresnih rezultata, jer je na predlog grofa d' Alcantara, predsjednika Saveza belgijskih studentskih društava za Ligu Naroda usvojena rezolucija, da se preporuča katoličkim studentima sviju zemalja da što jače surađuju u organizacijama za Društvo Naroda.

Raspoloženje pojedinih delegacija u detalju bilo je vrlo različno. Luksemburška delegacija je vrlo jako naglašavala, da je luksemburško pu-

čanstvo jako vjerno ideji nezavisnosti velikog vojvodstva, no pored toga znali su pokazati da su veliki Evropejci i da je za njih problem mira stvar svjetovnog uvjerenja no i pitanje savjesti. Njihove su intervencije diskusiju uvijek povraćale na njenu religioznu bazu. Švicarska delegacija je izbliza slijedila luksemburšku u ovom smjeru. Austrijski delegat je isticao s velikom toplinom ideju kraljevstva Kristova, dočim su njemački delegati pokazivali odlučno previše političkih osjećaja, što se može prigovoriti i jednom dijelu poljske delegacije, dočim je drugi dio pokazivao onaj pravi sensus catholi-

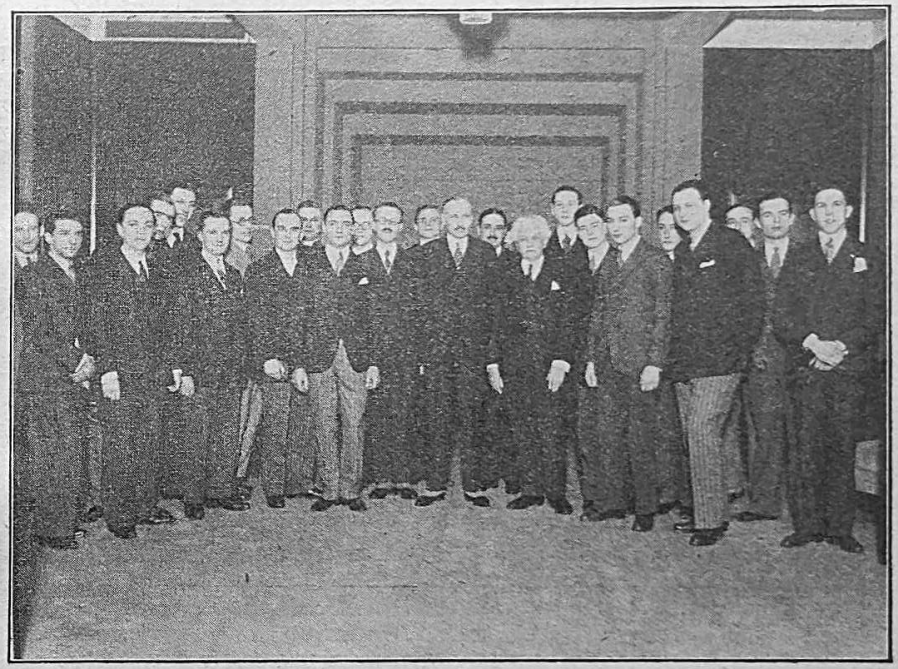

UČESNICI KATOLIČKOG STUDENTSKOG KONGRESA ZA MIR U BRUXELLESU

cus, koji tako jako distinguira g. prof. Haleckoga. Obe ove konstatacije nemaju karakter zamjerke, a možda bi se mogle one primjeniti i na Liginog delegata, nego imaju poslužiti tek za informaciju o raspoloženju glavnih delegacija. Druge, naime, delegacije su dale izraza lih platonskim manifestacijama pa oni ne uđoše dublje u sam problem. Ipak belgijska delegacija je bila vrlo interesantna u toliko što je njen govornik g. Gregoire, sekretar ministarstva kolonija u svojem izvješću zauzeo revizijonističko stanovište, no iza toga je slijedila prava revolucija u redovima belgijske delegacije, na što je predsjedništvo dalo izjavu, kojom se ogradilo od te izjave, u koliko je spomenuti gospodin prešao granice kompetencije kongresa.

Nakon izglasanja rezolucija, koje preporučaju djelovanje za mir u smislu papinskih direktiva, individualnu suradnju u radu udruženja za Savez Naroda i konačno osuđuju pomaganje Sovjeta kreditima, koji služe za pripravljanje borbe protiv Boga. (Ova posljednja rezolucija uslijedila je na za-

jednički predlog Poljaka i Ukrajinaca). Održana je zaključna sjednica na kojoj su govorili knez de Mérode, koji je kratko zahvalio stranim delegacijama na suradnji, g. Salat koji je pozdravio kongres u ime Pax Romanae, dočim su iza toga abbé Leclercq, duhovnik belgijske sveučilišne omladine i članice Katoličke Akcije (Studentski Savez to nije) o nacijonalizmu i moralu, te g. Jaspar, bivši ministar predsjednik o miru. Na koncu je luksemburški delegat zahvalio u ime svih delegacija, pošto delegat katoličkih studenata Njemačke, koja bi po francuskom alfabetu prva došla na red nije taj govor mogao održati uslijed jednog diplomatskog incidenta.

G. abbe Leclercq, urednik vrlo interesantne revije »La Cité Chrétienne« je u svom predavanju zauzeo vrlo pohvalnom odlučnošću katoličko stanovište prema postavljenom pitanju i naglasio prvenstvo morala pred politikom t. j. da vjernik ne smije opravdavati postupak svoje države ako je moralu suprotan. Ova tvrdnja izgleda banalna i po sebi razumljiva, no nekoliko aplikacija je pokazalo kako smo i mi katolici daleko da tu maksimu slijedimo. Uostalom rutina, taj veliki neprijatelj vjerskog života, često iz katolika čini pogana kako tvrde naši drugovi u Engleskoj, koji su dali svom ovogodišnjem kongresu temu: »Katolik — poganin« pošto oni misle, da 60% katolika-studenata, koji dnevno idu u crkvu u svom životu ni u čemu ne odskaču od pogana. To pogotovo vrijedi tamo gdje pretjerani nacijonalizam pomućuje bistrinu moralnog prosuđivanja. Govor g. Leclercqa je u tom pogledu razbistrio pojmove.

G. Jaspar, jedan od vođa valonskog dijela, konzervativne belgijske katoličke stranke održao je vanredno duhovit govor, u kojem je uz zgodno izabrane lične uspomene i u vezi sa ekonomskom krizom izložio pogibelj, u kojoj je mir radi naše stalno nestabilne političke i ekonomske situacije. On je jedna od najpopularnijih ličnosti u Valoniji i među valonskim studentima, pa je prirodno, da je bio opetovano pozdravljen i prekidan urnebesnim aplauzom.

Uveče je održan svečani banket pod predsjedanjem bivšeg ministra g. Tschoffena, vođe kršćanskih demokrata

Na banketu su govorili g. ministar Tschoffen, abbé Leclercq, Mgr. Picard, duhovnik Katoličke Akcije Belgijske Omladine i g. Gregovic dočim njegova ljupka i simpatična gospođa, odvjetnik kao i on, nije izvoljela da se odazove improviziranom horu, koji je od nje tražio »un discours«, pa niti na molbu svog duhovitog gospodina supruga, kojemu nije preostalo drugo nego da rezignirano konstatira da propisi građanskog zakona o poslušnosti supruge nisu više, izgleda, na snazi.

Iza svršetka kongresa razišli su se delegati na sve strane. Ligin je delegat u društvu članova poljske delegacije pozvan u goste u krasni, pun historičkih uspomena grad Brugge, k g. de Moulemeesteru, članu sekretarijata Međunarodnog studentskog saveza. P.

USPOMENA NA PJESNIKA SUTONA

UZ 5-GODIŠNJICU SMRTI ĐURE SUDETE.

Đuro je Sudeta bio i u životu pjesnik i u pjesmama čovjek, i kod njega su pjesme bile usko povezane sa životom, a život sa pjesmama, i ne zna se što mu je bolnije: ili život ili pjesme. Jedno od drugoga ne možemo lučiti — on je i u životu i u pjesmama jednako iskren, jednako odan, jednako lijep i jednako velik. Neki kritici smatraju pjesnika oruđem inspiracije: kad prestane inspiracija, susresćemo opet posve obična očvjeka koji sa pjesnikom nema ništa zajedničko. Ja moram priznati da u životu nisam sreo čovjeka koji bi imao dosljednije izgrađenu ličnost nego Đ. Sudeta: on je bio pjesnik i onda kad se vozio tramvajem, i kad je iza teške operacije zatvorio oči i tiho tiho govorio o svojim bolima, i onda kad je pjevao o djetetu-snijegu na brijegu« Uvijek čovjek i uvijek pjesnik.

U svom djetinjstvu, kako priča njegov brat Mato (u »Hrv. Prosvjeti«), bio je Đuro Sudeta veoma živahno i nestašno dijete. »Nitko mu nije mogao doći na kraj, jer nikom nije nikad ostao dužan odgovora. Na svaku riječ nadovezao bi on deset novih. Često bi se radi toga naljutili na njega, ali uporna njegova rječitost, kojom je i najozbiljniju stvar okretao u šalu, razoružali bi svakoga, pa mjesto srdžbi i ljutnji podavali bi se smijehu. Osim toga kod njega se već zarana opazila neobična sklonost k prirodi i životinjama. Po sate je lutao šumom i prisluškivao šaptanju tihe rijeke, cvrkutu ptica i govoru drveća. Kravama bi tepao nazivajući ih imenima, koje je on sam izmislio i koja su se drugima činila tako neobičnima i čudnima. Obuhvatao ih je rukama oko vrata i prislanjao svoje lice uz njihove glave razgovarajući s njima kao sa svojim drugovima. Bila je u njega čudna moć i ljubav prema djeci i životinjama. Kasnije njegovi kritici odreda ističu tu veliku ljubav pjesnikovu prema prirodi. On zaboravlja na se, on se prenosi u prirodu, on postaje »grana jorgovana«. Njegova religiozna poezija nema ritualni karakter, već kod njega sva živa i mrtva stvorenja, i ona najneznatnija, pjevaju neposredno i glasno hvalu i slavu Gospodu. Govoreći o Sudetinim pjesmama, napose o njegovoj fantastičnoj priči »Moru«, mnogi uz njegovo ime spominju Knut Hamsuna, bilo da konstatuju da u Sudete imade sličnih nota, bilo da Sudetu izdignu iznad norveškog pisca. A mi znademo da ta njegova sklonost k prirodi vuče lozu još iz najranijeg njegovog djetinjstva, da ga prati kroz sav život, pa ga sigurno i ta crta približila duhu sv. Franje, te on umire u habitu Franjinih sinova.

Inače je on kasnije veoma malo pričao o rodnoj kući. Već je tu našao neke bolne osjećaje. Zato i u pjesmama možda taj motiv dolazi malo do izražaja, pa dok se na temu majke češće povraća, o ocu ne govori nigdje. Možda je već od kuće ponio u život malo trpkoće i jetkosti.

Početkom rata, dakle u vrlo teškim prilikama, došao je u Zagreb na školovanje. Ovdje na vlastitoj koži osjeti kako je teško živjeti i nositi dobro srce koje ima puno toga da kaže. Čudno je da je već od početka svog školovanja usko vezan uz Milosrdne sestre i uz bolnicu.

Svakoga je jutra cinkao Đuro Sudeta po tihim hodnicima zagrebačke bolnice Milosrdnih Sestara, pa je kao ministrant javljao bolesnicima da im svećenik nosi zadnju utjehu. A zato su mu Sestre pružile krov nad glavom i davale mu hljeba svagdašnjega. Tu već počinje martirij ovoga snažnog pjesnika. Ovdje je već, kao mladi učit. pripravnik, gledao životu ravno u oči

i zapažao je najsuptilnije osjećaje čovjeka — koji uz bolnički krevet — stoji na raskrsnici dvaju svjetova. Zato smo njegovo duboko shvatanje života vidjeli i onda kad je prolazio ulicama s uzdignutim ovratnikom na kaputu, s uvijek bolećivo vlažnim očima i sa smiješkom koji mu je titrao oko izrazitih usni. U to doba mogao je ovaj siromašni student napisati ovakove stihove :

»Kad me na ulicu bace, gdje pjegave stoje kuće,
ja ne ću osjetit boli — i vesele pjevat ću pjesme«.

(»*Prognanik*«.)

Nekoliko godina kasnije čitamo njegovo ime nad željeznim krevetom zagrebačke klinike, odio za plućne bolesti. On leži u krevetu, pravi stihove, osjeća u sebi mladost, a uz to gleda gdje svaki dan iznesu iz njegove sobe po kojeg mrtvog mu susjeda. »Malo prije otpravili smo jednoga«, i pokaže mi na prazan krevet i na raspelo što je još stajalo na bijelom stolu. Sve je to moralo veoma utjecati na njegovu meku dušu.

Jasno je da je u takvim prilikama, uz svoj talenat i osjetljivost, morao biti veoma sklon na reagiranje ko napeta, tanka žica, što zamjećuje svaki dašak, da je on gledao duboko u bit stvari. Zato se njemu činilo važnim što drugi nije ni zamjećivao, a pričinjalo mu se smiješnim što su drugi smatrali veoma važnim. Zato je on u ozbiljnoj debati kako će se zvati list zagrebačkih srednjoškolaca predlagao da se prozove »Čičak«, što je veoma naljutilo jednog tadašnjeg Liginog funkcionara. Ko ga nije dublje poznavao, zaključio je površnim sudom da je Sudeta cinik. Međutim ako je u ovog prerano dozrelog mladića i bilo ironije, onda je to samo autoironija. U jednom svom pismu stavio je uz svoj potpis ove apozicije : Đ. Sudeta, privremeni učitelj, kulturni prednjak Sokola, član za poljepšanje Virja, urednik »Našeg Lista«, mizerija itd. ; u drugom pismu pišući o svojoj pripovijesti »Tuzi« govori : »Stvar je šarmantna, amizantna, frapantna i malo, malo pikantna.« Kad se vraćao iz Zakladne bolnice u Virje, stavio je na svoj kofer ceduljicu s ovim riječima : Đuro Sudeta, Evropa. Sve to imade smiješno ruho, ali moramo znati da to ruho prikriva samo jednu tešku i gorku istinu : to je onaj t. zv. smijeh kroz suze.

Kako se u njemu sve više razvijala bolest i bol pretvarala se ova nota duhovitosti, najprije u tihu rezignaciju, a zatim u smirenje u kršćanskom naziranju. Slušajte kako on kaže u jednoj svojoj noveli : »Htio bih vam pričati priču o maloj žutilovki, koja je proklijala u meni ! I o tome, da sam samo malo tužan.«

U gradu je vidio mnogo gluposti, neiskrenosti i literarnog snobizma. Kad je dobio mjesto na građanskoj školi u Virju, počeo je raditi s mnogo elana i snova. Ali i tu je u provincijskoj inteligenciji upoznao gotovo tradicionalnu laž i prazninu. Mnogo se tužio da je sam i osamljen, ali je ipak bio sebi najbliži kad je bio sam. Međutim njegova bolest kročila je bržim tempom i on je ubrzo morao napustiti Virje i otići u lječilište Topolščicu.

*

Baš na Novu Godinu 1926 zaputio sam se da posjetim prijatelja Sudetu u topolščkom sanatoriju.

Od Celja za sat i po vožnje dolazi se do topolščke stanice Šoštanja, odakle je Lječilište Topolščica udaljeno oko 3 km. G. 1926 bilo je u tom »Zdravilišču« 60 odraslih pacijenata i 70 djece. Život je ondje poseban. Isto kao što se čovječji karakter razgaljuje najvećma u nevoljama, tako se on snažno manifestira i u bolestima. Među bolesnicima nalazi se različnih temperamenata, različne dobe, sposobnosti i životnih naziranja, ali svi oni znadu da su progonjeni istom sudbinom, da su vezani na neki zajednički život i zato kod njih padaju sve nepotrebne konvencionalne forme. Razumije se da su oni veoma osjetljivi, pa se kod njih i radost i bol javlja potencirano. U takvu ambijentu uzdigne se mnoga duša koja svojom dobrotom prema ispaćenom drugu razvedrava gdjekad mutne časove. Humor, često vrlo rezak, čuje se na verandi gdje u određeno vrijeme leže skupno svi bolesnici. Ondje oni udišu svjež zrak, gledaju odozgo vrhove jela i promatraju kako se počesto zalijeću

POK. ĐURO SUDETA U BOLNICI

k njima sjenice da pokupe hranu što su za njih njihovi prijatelji redovno spremili. Tu se našao sa Sudetom sveuč. prof. Perović, koji je i kasnije Sudetu posjećivao u zagrebačkoj bolnici. Tamo je tada bio činovnikom Luka Perković, donedavno urednik »Književnika«, i s njima je Sudeta mogao progovoriti koju riječ o književnosti. Ali najčešće je u to vrijeme Sudeta drugovao s gđicom K. K. kojoj je i posvetio najljepše djelove svoje zbirke »Kućice u u dolu«. Ona mu je bila velikom utjehom, i prijateljstvo ovih mladih duša što dijele istu sudbinu je veoma dirljivo. Baš kad sam bio u Sudetinoj sobi, donijela mu je Katjoščica medenjaka što ih je sama ispekla. Đuku je nudila, a meni je kazala : »A vas neću ponuditi.« A ja sam ipak uzeo, pa smo onda veselo razgovarali, šalili se i načas zaboravili gdje se nalazimo. Ali časovi zaborava bili su samo trenuci. Bol je bio velik i sve veći. Iz Topolščice došao je Sudeta u Zagreb u Zakladnu bolnicu. Ili nije bio dovoljno umrtvljen ili je prestala djelovati lokalna injekcija, ali tu je podnio gotovo životinjske bolove. Poslije operacije, na smrt izmučen, pokrio je čelo ubrusom, tiho je šaptao o svojim bolima, i tada sam vidio u njegovu oku prvi put suzu. Ali tada smo bili sami. Kad su k njemu nagrnuli posjetnici, kojih je bio neobično velik broj, skupio je on opet usne i bio je heroj svoje tragedije.

*

Iz pisama pok. Đure Sudete razabiramo koliko je on znao zapažati, prosuđivati, osjećati, trpjeti i pregarati. Ove će intimne sličice još upotpu-

niti sud što ga stvaramo iz njegovih pjesama : da je on čovjek koji voli život, a mora da ga napušta, i da on svoju tragediju podnosi herojstvom dubokog kršćanina. Njegova su pisma vrlo značajna. Već iz nekoliko redaka vidi se da je prolazio životom s tihom rezignacijom. Često se u njegovim pismima nalaze ovakovi zbijeni pasusi : »A inače živ!... A drugo? Drugo! Pa valjda i tako mora biti.« Ili : »Danas slučajno u Bjelovaru. Na rekrutnoj komisiji ! I bez toga se ne bi moglo umrijeti« (16. IX. 1926.) Ali ipak uza sve svoje teško stanje i spoznaju da će naskoro »poći u dol«, pokazuje on neobično zanimanje za život i rad. Ta velika aktivnost ističe se osobito u ranijim pismima, dok se kasnije bavi pjesnik više refleksijama o svom životu i o životu uopće. Ipak je do zadnjih dana pratio sve kulturne pojave i korespondirao. Velik njegov rad vidi se iz pisma od 16. IX. 1924. : »Razumije se, da ni ja nijesam zadovoljan sa svojom knjigom i to s razloga toga, što sam ja mislio, da ću ju štampati na 164 strane, tako da bi ušle još dvije dobre trećine neštampanih stihova. Dakako radi troška nije se dalo. Međutim, ja se nadam, da ću do godine istrčati s još jednom opširnijom zbirkom. A kanim izdati i neke noveletice. Nijesi zadovoljan s opremom. Dakako. Pa to će Ti biti jasno, ako si zamisliš mene kao slagara. Ja sam naime sam slagao i štampao svu knjigu. To je moj prvi posao, pa će bezuvjetno imati mnogo netačnosti i nesolidnosti, kao u opremi i u mnogim griješkama... Ujedno je to prvo izdanje »Virovskih pisaca«. Druga knjiga bila bi : Pučki igrokazi, od Fr. Šignjara, onda Pripovijesti, od Ivana Vlašićka (urednika Hrv. Duše), na koncu došla bi Velika Historija Virja, od Dr. Fanceva, Šignjara i Vlašićka u mojoj redakciji. Ovih dana pregovaram s tiskarom glede Podravca. Kanim ga uzeti u svoje ruke. Za sada nema još nikakvog rezultata radi prevelikih troškova i zahtjeva sa strane tiskare. To su ti, eto, ukratko male informacije... Inače pomalo životarim i radim. Osnovao sam omladinsko društvo itd. — Sličnu volju za rad vidimo i iz ovih odlomaka : »Primio sam Tvoj list. Hvala. Ja inače mnogo radim. Kupio sam kako Ti je poznato »Podravac«. Izdavat ću humoristički list »Podravsko prisluškivalo«. Sad imam u korekturi »Hrvatsku Dušu«. 800 stranica ; imat ću mjesec i po posla. Drukčije je mnogo posla, a malo zdravlja ; konačno ću ipak morati »crći« ako ovako nastavim.« »Samo ako Bog da zdravlje sve će biti. Inače imam na umu, da tražim stipendij za Jenu. Ako uspijem.« (3. IX. 1924.).

U sanatoriju u Topolšćici gđica Katarina Kristić (Srpkinja iz Pančeva) čitala mu je i prevodila francuske pisce i najmodernije današnje pisce. Od nje je on, kako piše sam, »profitirao vrlo mnogo«. Da upoznamo njenu sudbinu, navest ću kratak odlomak iz njenog lista što mi je pisala iz Topolšćice 3. II. 1926. : »Sad, otkad ne posećujem Sanju, jer već četiri nedelje ležim u postelji, još više žudim pokret, život, lepotu. U toj mojoj velikoj usamljenosti, Vaše pesme su mi došle neobično dobro, kao tiha, daleka muzika.« Ta inteligentna i plemenita studentica agronomije, koja je od tuberkuloze bolovala već 9 godina, bila je srodna njegovoj duši i po zajedničkoj sudbini i po neograničenoj dobroti i nježnosti. Ona je nastojala oko pok. Đuke kao oko svog brata i vrlo mnogo je na nj utjecala, pa joj je on posvetio iz svojih pjesama Kućice u dolu odlomk »Les Légendes oubliées«. Ona je ujedno realna ličnost Katjoščice iz nekih njegovih pjesama. U Topolšćici je također i sam dosta literarno radio, kako ćemo vidjeti iz ovog pasusa : »Inače svršavam zbirku (novelica) koje kanim izdati. U nju bi ušle ove : »Rađanje čovjeka«, »Boli«, »Odšteta«, »Narodni mučenik«, »Osamljena kuća«, »Šuft« i eventualno još štogod ako bude prostora. Ujedno sabirem novu zbirčicu (nešto kao »Osamljene staze«), koja će nositi naslov »Kućice u dolu«. Nekoje su Ti već poznate iz nje.« (19. XII. 1925.). Daljnji svoj rad i život u Topolšćici crta ovako : »Inače, Inače — i uvijek inače. Ležim — čitam i obratno. Skiciram, ali me umara — pa pustim na nekoliko dana. A kad mi dođe volja, onda se ne mogu otrći. Katjoška mi piše (iz sobe u sobu u sanatoriju !), da je ustala ! Zamisli ! Temperatura joj je, veli, potpuno normalna — ima već ½ h šetnje, a to je mnogo. Piši joj ako imaš volju. Zanima me hoće li se ona spasiti. Ako ovako pođe — moglo bi se desiti — da još i ozdravi. Godine su tu — a to je za sušicu važno. U 30. godini nije već tako opasna. Dao Bog. Ima gdje živjeti i dobra je. Sirota. Ležim povazdan sam. Nemam nikoga. pa sam se već i privikao. Sviram za promjenu na harmonij. Tako iz dana u dan.« (Topolšćica, 24. VII. 1926.).

U svojim listovima znao je on dodati i finih i originalnih karakteristika pojedinih ličnosti. Sav materijal o tom ne može se iznositi, jer je odviše intimne naravi i jer radi o suvremenim osobama, ali navešću jedan primjer, kako prikazuje pjesnik psihu jedne male hohštaplerke, koju smo mi držali još naivnim djetetom :

»Dobio je mali Franjčić zlatni lančić...
Dala mu ha teta Jela tu — iz sela !
Izgubio mali Franjčić zlatni lančić...
Plakala je teta Jela — tu — iz sela !
Što zna Franjčić što je lančić ! ?
Što zna Jela, što je htjela ! ?«

Kad je to gospođica izgubila naše povjerenje (zlatni lančić), koje smo joj mi poklanjali, onda među drugim kaže pjesnik ovo : »Ja tu malu ne mogu osuditi. Takav joj je odgoj, društvo, škola ; a da se ne čudiš što tako pišem — eto zato : srdim se — i očajan sam kako mogu krivo prosuditi jednu osobu — kako mogu sam svojoj — glupoj vjeri nasjesti. A sve — dok ćemo mi tako nasjedati — dotle ćemo i trpjeti i stradati i patiti i umirati, a drugi će u nama izazivati sentimentalnosti i brigu — da nas poslije šakom po kičmi ! Ja sam to doživio i divio se svojoj vjeri — a divim se još i danas. Ili smo zbilja rođeni samo zato da patimo ? Da u drugom vidimo sreću, koju smo u sebi izgubili ? — Ne znam kako ti gledaš, danas, na to — ali ja sam došao do tog zaključka — i bio bi veoma, veoma sretan kad bi bio neispravan i netačan — —« (Plošč. 24. VII. 1926.). Za njegovo iskreno, jednostavno i zrelo shvaćanje književnosti značajne su ove njegove misli :

»Ne biti pod pulsom grada, nego sela — idila, samoće, nositi iskreno — i ne govoriti »ja mislim da je katolička literatura ovo — ja mislim ovo« — — i uvijek »Ja«, a literatura je samo sredstvo za taj »ja« — a to ne bi smjelo biti — — Raditi, raditi, raditi... to je bitna oznaka kršćanina, a i stvaranja kakvog hoćeš...«

»...jer su prije pjesnici morali gledati kako je publika gledala, danas mora publika (ili hoće ili ne će) da gleda, kako pjesnici gledaju. Držim, da je u ovim rečenicama izrečena sva bit današnjeg modernizma — naime : hipermodernizma. Drugo — danas ne stvara isključivo : za umjetnost : L' art pour l' art. A kako je umjetnost = »umjetnost« skroz nešto apstraktnoga — i ne može da protestuje — isključena je svaka kritika — i mjerilo je ja — subjekat, sve je subjektivno — ništa objektivno ne opstoji — kritičari su promašili — (jer se nijesu vjenčali s »umjetnošću«, da bi ju indirektno zastupali, i oni su čisti ljudi, sa svim manama, vidljivi, osjetljivi, s 2 oka, s 2 noge itd.)

i ne smiju kritizirati, jer se time samo poriču — a umjetnosti niti koriste niti škode.« (Virje 15. VI. 1923.).

Pok. Sudeta proboravio je nekoliko godina, uz manje ili veće prekide, po bolnicama. A kakav je život u ambijentu bolnice za tuberkulozu, vidi se se iz ovog stavka, što mi piše iz Topolšice g. L. Perković, koji je bio u sanatoriju činovnik (u isto vrijeme, kad je ondje bolovao pok. Sudeta) : »Vjeruj mi, ne mogu više ovdje izdržati. Bojim se, da ću ako ovdje duže ostanem, morati u ludnicu. Šta ćeš, ovo je bolnica i još k tome posebne vrste.« (G. 1926. 9. VI).

Bolnički život crta pok. Sudeta jako živo : »Kako vidiš, nisam ni ja lijenčina. Crtkarim i ja pomalo pod pokroviteljstvom kandidature sv. Petra. Nešto čovjek mora, da ga prođe ta vječna monotonija. U sanatoriju je vrlo strogo — i biti u njemu znači još jednom proći pučku školu sa brutalnim učiteljima. Ovdje se grdi i daju (komplimenti !) kao korijandoli na zabavama. Pa ne samo to ! Čitaju se i pjesme. I pomalo se flertuje. A ima i šaljivi sanatorijski list (s karikaturama i drugim sitnicama) — bogovski su me odrapili. Za primjer kako izgleda to pisanje, evo nekoliko rečenica iz uvodnika (rukopis, dakako, jer tiskare nema).

— — — »Najbolji lijek protiv tuberkuloze je — smrt.« ili : — »Bio jedan čovjek, koji je obolio na tuberkulozi, uzeo revolver i opalio pet hitaca u prsa i — umro. Norc! Mogao je umrijeti i ovako!« A da ti citiram iz pjesme gdje su mene opatrnuli :

Sudeta turio noge pod stolac
i razmišlja odu o Sv. Franji,
da »napasti« odoli — ma bio još tanji,
drveniji nego kolac !...

Vjeruj mi, čovjek upravo ne bi vjerovao kad bi mu se pričalo, kako je u jednom sanatoriju« (6. IX. 1925.).

Imade tu mnogo gorke ironije i jetkosti, ali ujedno u istine. Bolesnici osjećaju blizu smrt, pa se u njima razvija posebni demokratizam, nema između njih velikih distanca, a svijet promatraju dublje i temeljitije. Njihova duša je drukčija nego što je u zdrava čovjeka, kaošto im je drukčiji i život. O psihozi što vlada po bolnicama karakterističan je ovaj odlomak :

»Evo me još među živima, među dužnima i među krivima... Inače čitam, podosta i previše, brbljamo i snalazimo se u svijetu oko sebe. Mi se znamo posebno radovati, posebno se rastužiti i sve je kod nas posebno — ludo i grozničavo. Eto, u tom svijetu gledanja, šutnja i kašljucanja — ne čujemo — i ne računamo više s vremenom. Vrijeme nas služi — pa i mi služimo njemu — i budemo ko ono veselo, brbljavo i smiješno.« Takav je život takvo raspoloženje moralo silno djelovati na mladu dušu jednog pjesnika, i njegovi osjećaji postaju sve više sumorni, ali smireni. Pjesnik sve više želi blagu smrt, jer od života nema što da očekuje.

»Što da ti pišem : Lišće žuti veće po drveću... Sentimentalnosti. Gluposti. Kao da je smrt nešto užasno. Treba znati umrijeti. Eto, to je tajna...« (27. II. 1925.). »Inače dosadno i pusto. Najdosadnije je radi toga što ne smijem ništa raditi. Moram mirovati. Katjoška još leži. Ima 38 temperaturu. Tako želim, da odem odovud — ma kuda...«

*

»Puti su daleki koji vode do života. Čežnje još veće! Ja sam mali umorni putnik... Umolit ću Boga, da mi da malu kućicu s krstom kraj puta, da mogu

svratiti u nju i odmoriti se. A kad uđem u nju i bjelina, voljkost i toplina bijelog čednog kreveta obujmi trudno tijelo moje — zaboravit ću na put koji je dalek i koji vodi kroz život — i nikada, nikada ga više ne ću zaželiti !« I sada kod pjesnika prevladava nastojanje, da se uživi u svoju tragiku i da je shvati. Smireni bol jest osnovna nit njegova mišljenja i osjećanja, i ona se vuče njegovim djelima već vrlo rano.

Kako je bolno moralo biti mladu čovjeku kad mi je sam javljao nalaz svoje bolesti : »Đ. Sudeta boluje od kronične indurativne cerotične kavernozne ftize... Točka. Pokušam mu je vještački pneumothorax, koji nije uspio radi priraslica. Eto ! Ja ti doduše ne razumijem što znači. Znam da su kaverne kanali u plućima i da je ftiza tuberkuloza... A što da te gnjavim. Nisi medicinar !«

I tako ispaćen tjelesno i duševno pjesnik dolazi u Koprivnicu k svome bratu i odanle mi piše ovo pismo :

»Ležim kod brata ; privikao pomalo na novi život. Ali ima dana, kad tako poželim, da sam umro. Kad poželim malu, bijelu kuću — mekani krevet i mir.

Kruh ću zaslužiti mišicama ; kruh ću isprositi uboštvom svojim, ali suza mi nitko više dati ne će moći. Ja sam malo žalostan, malo bolestan, puno neshvaćen, puno ispaćen. Ja tako žudim za komadićem mira — mira i zaboravi — kao za kruhom. Ja sam očajno neshvaćen i očajno sam. Mislim da bi dobro bilo, kad bi mogao cinik da budem. Nikuda ne zalazim. Ležim povazdan. Malo sviram na harmonij. To mi je sve. Pripremam knjižicu dječjih priča »Anđeo«. Za onu najmanju djecu. Vrijeme je ovdje užasno. Vjetrovi, kiše i tuča.« (7. VI. 1926.). U njegovim pismima tako je ocrtana njegova tragedija i bol je podignut do neke plemenite visine, da su ona, premda su nestala posve spontano, gotova književna djela i veličanstvena pjesme jednog života koji nestaje. Zadnje njegovo pismo, gdje mi šalje za spomen i svoju fotografiju, glasi :

»Dragi Ivo ! Šaljem Ti svoju sliku za uspomenu, jer se, valjda, više ne ćemo vidjeti. Stanje sve slabije. Jako zlo. Kako Ti ? Mučim se dan i noć. Što ćemo.Tako mora da bude. Amen. Tvoj Đuka.«

Ne dugo iza, 30. travnja 1927, zaklopio je ovaj osjećajni i ispaćeni pjesnik zauvijek svoje oči.

IVO HORVAT

Foto B. Richter

PRED KONGRESOM SLAVENSKIH KATOLIČKIH AKADEMIČARA I SENIORA U ZAGREBU

(SA SJEDNICE SEKRETARIJATA SLAVENSKIH KATOLIČKIH AKADEMIČARA)

Kontakt među pojedinim slavenskim narodima postaje sve to jači i življi putem omladine, koja je organizovana u središnjoj centrali katoličkih slavenskih akademičara. I mi Hrvati imamo udjela u toj središnjoj centrali, a ove je godine palo nama u dužnost, da u Zagrebu priredimo IV. Kongres te organizirane omladine. Prvi sveukupni kongres slavenskih katoličkih akademičara održan je u Krakovu, drugi u Ljubljani, a treći u Bratislavi. Na svima tim kongresima raspravljale su se važne teme, koje spadaju u djelokrug Sekretarijata i koje zadiru u aktuelnu zadaću svih slavenskih katoličkih naroda, no još je važniji na njima bio dodir između izaslanika pojedinih organizacija, prijateljstvo, koje se među njima razvilo, bogato iskustvo i spoznanje, koje su dobili o onom slavenskom narodu, na čijem je teritoriju sam kongres održavan. Na svim tim kongresima bili smo zastupani i mi Hrvati, pa smo se uvjerili, s kakvim nas bratskim entuzijazmom i ljubavlju susreću i dočekaju u svojoj zemlji druga slavenska braća i kakve simpatije osjećaju za naš rad naš napredak i naše nastojanje. A evo sada će i oni doći k nama u naš Zagreb, da na našoj zemlji upoznadu naš narod, našu prošlost i sadašnjost. Treba da ih i mi stoga s istom ljubavlju primimo i da se za taj njihov doček što bolje pripravimo.

Po običaju, koji je i u pravilima našao svoje odobrenje, predsjedništvo i prema tome sjedište Sekretarijata Slavenskih Katoličkih Akademičara ostaje kod naroda, koji je priredio godišnji Kongres. Tako sada Sekretarijat imaju u svojim rukama Slovaci; a pravo njegovo tijelo uz predsjednika sačinjavaju službeni izaslanici pojedinih slavenskih naroda, koji su u Sekretarijatu organizovani. Predsjednik s delegatima pojedinih naroda rješava faktički sva pitanja Sekretarijata, dočim sam Kongres ima više manifestativni karakter. Sekretarijat obično zasjeda dvaput godišnje: prigodom samoga Kongresa, kada on prelazi u ruke naroda, koji je dotični Kongres priredio, i u veljači ili ožujku, kad predsjednik sazove na vijećanje pojedine učlanjene organizacije. Ovo bi drugo vijećanje imala da bude priprava za naredni godišnji kongres. Zato smo i mi Hrvati morali svakako prisustvovati zadnjoj sjednici Sekretarijata, koja je održana u Bratislavi 12., 13. i 14. ožujka 1932., jer su se na njemu u glavnim konturama fiksirale sve važnije stvari za zagrebački Kongres. Naš izaslanik bio je Luka Perinić. Slovence je zastupao Fran Satler iz Maribora, Poljake Silvestar Karalus i Stanislav Wacnik, Ukrajince dr Konstantin Čechowyč iz Lavova, Čehe Emil Zavadil iz Praga i Slava Fotr iz Brna, Slovake dr Anton Vašek, Fero Galan, dr Jožo Cieker, dr Joža Falath i t. d.

Prije samoga zborovanja delegati su se odvezli preč. Okaniku, duhovniku centrale slovačkih đaka, koji je poznat kao zaslužni kulturni radnik i kao ugledni ideolog naroda Slovačkoga. Predvodio ih je i predstavio tajnik Sekretarijata dr Cieker, a dični ih je starina srdačno dočekao i pogostio. Posjetili su zatim drugog važnog radnika za suvremenu ideologiju slovačkog naroda g. Sidora, glavnog urednika »Slovaka«.

Zasijedanje Sekretarijata otvorio je predsjednik dr Anton Vašek i vješto vodio sve diskusije, koje su dolazile na dnevni red. Jedna od težih diskusija razvila se bila o sporu, koji je nastao između Odrodzenija, centralne

organizacije poljskih akademičara, i Obnove, centrale ukrajinskih akademičara, i to zbog decembarskog zasjedanja Sekretarijata u Lavovu kao i zbog drugih razmirica, koje su se u bližoj i daljnjoj prošlosti pojavile između jedne i druge centrale. Stanovište Ukrajinaca zastupao je dr Konstantin Čechowycz, koji je raspolagao s dragocjenim dokumentarnim materijalom. No iza kako su se osvijetlile i razbistrile razne stvari, spor je bio likvidiran na zadovoljstvo jedne i druge strane.

S obzirom na Zagrebački Kongres određeno je, da bude održan od 1. do 8. rujna i to na želju Poljaka, koji bi htjeli da dolaszak na Kongres spoje s izletom na Šoltu, gdje je tamošnja poljska ferijalna kolonija 8. rujna blagosloviti svoju kapelicu. Glavni dio Kongresa bit će održan u Zagrebu, gdje će se kroz prva tri dana iznijeti sva predavanja, da se kasnije bude imalo vremena za druge stvari, koje zanimaju strane goste. Kroz ta tri dana predviđeno je pregledanje znamenitosti Zagreba kao i zasijedanje Sekretarijata. Četvrtog dana bit će svečano zatvorenje Kongresa i izlet u okolicu Zagreba. Peti dan putuju učesnici Kongresa na more u Split. Šesti dan su među znamenitostima i atrakcijama Splita i mora. Sedmi dan priredit će izlet parobrodom u Trogir, a odatle autobusima u Solin. Uvečer istoga dana bit će službeni rastanak. Veća grupa poći će sa Poljacima na Šoltu, jedni će nastaviti put preko Dubrovnika, Mostara i Sarajeva, drugi preko Šibenika i Sušaka, a treći će se vratiti kroz Liku u Zagreb. Posebni odbor, koji je formiran u Zagrebu da pripremi taj Kongres izradio je detaljan program za svaki dan Kongresa. No namjesto da iznosimo sve potankosti, koje će i onako svojevremeno biti objavljene u našoj katoličkoj štampi, evo tema, koje će biti iznesene na našem Zagrebačkom Kongresu: 1. Kapitalizam i marksizam u svijetlu socijalnih nauka Pija XI. 2. Smjernice socijalnoga rada katolika poslije enciklike »Quadrigesimo anno« 3. Karitativni rad katoličkih inteligenata 4. Boljševizam — kulturni i socijalni problem Slavena 5. Kršćanski universalizam i nacionalizam 6. Katolicizam i nacionalna ideja kod Slavena 7. Glasnici slavenske uzajamnosti 8. Značenje Hrvata u sklopu katolicizma. »Đačka Liga« u Zagrebu izradit će skice za sva predavanja i poslati ih svim organizacijama na popunjenje, a zatim će resume, koji će joj poslati pojedini predavači, posebno štampati, da diskusija i razumijevanje na Kongresu budu što lakši. Za taj Kongres izaći će i posebno izdanje »Luči«, koje će služiti za orijentaciju gostiju u našoj prošlosti i sadašnjosti. No najvažnije je za nas, da organiziramo što veći broj domaćih učesnika i učesnica, koji će stupiti u kontakt s gostima i biti im u svemu pri ruci. Sve informacije daje i sve prijave za taj kongres prima: Odbor IV. Kongresa Slavenskih Katoličkih Akademičara i Seniora, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

Još se raspravljalo o jednom vrlo važnom pitanju, koje pored Kongresa najviše znači za uzajamnost među slavenskim narodima, a to je pitanje izmjene studenata. U svom radu došao je Sekretarijat na tu praktičku misao, da pojedini narodi omoguće studentima drugih naroda što jeftiniji život u njegovoj sredini. I u tome se doista dosad mnogo polučilo. Nekoliko Slovaka studira u Poljskoj i u Sloveniji, nekoliko Poljaka u Sloveniji i Slovačkoj, nekoliko Slovenaca u Slovačkoj i Poljskoj, nekoliko Ukrajinaca u Češkoj itd. Jedino mi Hrvati na tom polju još nismo učinili ništa. Za nas je to doista poteškoća, jer mi nemamo katoličkih đačkih domova, kao što je na pr. Svoradov u Bratislavi, koji bi mogli u bescjenu primiti strane đake, nemamo ni dobrotvora, koji bi tu akciju potpomogli, a ni dovoljno smisla za tu ak-

ciju. No ostali slavenski narodi hoće da nas prisile, da i na tome nešto učinimo, pa su odlučili, da će silom ostaviti nekolicinu svojih ljudi u Zagrebu i nekoliko Hrvata povesti u svoju zemlju na studije. Doista velika je važnost te izmjene đaka u životu i radu slavenskih naroda, jer osim jezika uči se izmjenično kultura, prošlost i sadašnjost onog naroda, u kojemu se živi. A uz to se stiču lične veze i prijateljstvo, koja se ne prekidaju tako lako. A što je najljepše studenti ne moraju prekidati svoje nauke, jer ih i u stranoj zemlji u istom pravcu mogu nastaviti i upotpuniti.

Pored ostaloga tretiralo se na konferenciji i pitanje jedne opće slavenske revije za ideološke probleme, a i pitanje jednog glasila za službene stvari Sekretarijata. Dosad je bilo uređeno tako, da glasilo one organizacije, koja vodi Sekretarijat, bude u isto vrijeme službeno glasilo Sekretarijata za dotičnu godinu i da ima u tu svrhu posebnu rubriku. Naša »Luč« bi dakle na godinu imala da bude takvo službeno glasilo, pa njezinu uređivanju moramo posvetiti posebnu pažnju, jer stupa pred forum svih slavenskih katoličkih đaka. Ovakva praksa do danas nije imala velikih rezultata, ali postoje razlozi, napose u današnje vrijeme — materijalni, da i nadalje ostane, samo da se interes za nju po svim krajevima što više pojača.

Iznesena su i druga organizacijska i načelna pitanja, napose pitanje ženskih organizacija i pitanje odnosa seniora prema akademskom Sekretarijatu, i iznesene su smjernice za budućnost. Jer ta pitanja kao i mnoga druga ne mogu se rješavati prije nego što budu još dobro pretresena i prije nego i teoretski i praktički dovoljno ne sazriju.

Slovaci su htjeli da učesnicima pokažu svoju đačku organizaciju i svoj rad, pa su ih pozvali na glavnu skupštinu Usredia, njihove đačke centrale, koja je za te dane bila sazvana. I tu imade praktičkih momenata, koji bi zaslužili popularizaciju i širi komentar zbog eventualne primjene ili pouke za nas.

Tom prigodom je češka đačka centrala i slovačka đačka centra (to su dvije separirane centrale kao na primjer naša »Đačka Liga« i slovenačka »Đačka Zveza«) održala svoj posebni sastanak o mogućnosti i načinu kolaboracije. Pretresla se ideja o centralnoj đačkoj organizaciji u Česko Slovačkoj Republici, koja bi koncentrovala u sebi zajednička pitanja kulturna, socijalna i vanjska (reprezentacija) i koja bi eventualno u tu svrhu izdavala i zajednički list. Nešto slično postojalo je i kod nas u početku organizovanja Đačke Lige, no prilike su htjele, da su se stvari povratile staroj kolotečini.

Slovaci su delegate pozvali i na znamenite »Pokalske slavnosti«, na kojima se Hlinkin pokal svake godine predaje drugom čovjeku zaslužnom za đaštvo i za đačku organizaciju. Ove je godine pokal prešao iz ruku preč. Okanika u ruke ministra Tisa, koji je tom prigodom izrekao značajan govor slovačkim đacima. Između ostalih govornika bili su pozvani i delegati, da na svom jeziku održe po jedan govor, jer su svi prisutni uživali u tolikoj bliskosti i sličnosti pojedinih slavenskih jezika.

Ova konferencija riješila je mnogo pitanja, a mnoga je nova pitanja postavila i natuknula njihov razvoj prepuštajući rješenje budućnosti. A mi Hrvati moramo nastojati da što življe učestvujemo pri riješenju tih pitanja kao i u radu, koji nam je otvoren u zajedničkom krugu s ostalim slavenskim katoličkim narodima. Zagrebački Kongres neka bude novi i čvrsti stup na tom putu, koji će značiti za nas početak novog bujnijeg i intenzivnijeg života, rada i uspjeha.

P.

JEDNA MLADOST U PROLJEĆE

I. PROLAZE DANI.

Prolaze dani, nestaju
ko magle u sumorna jutra;
moje oči grozničavo bljeskaju
u čekanju: Što će donijeti sutra?...

Prolaze dani, a stari bolovi
ruju u srcu, ne prestaju.
Čekam i šutim; dani nestaju,
dani pusti i jalovi...

Pa kad u proljetni sumrak zašute borovi
u alejama staroga parka,
osjećam: moji su dani čekanja,

osjećam: moje su noći lutanja,
sve je drugo varka!...
— — — — — — —
u sumraku, kad zašute borovi staroga parka...

II. PROLJEĆE U GRADU.

Između palača gradskih zalutao miris cvijeća
stvara vizije sunca, neba, propupale trave;
— — — Polje. Grimizom sunca stzae prelivene;
idem: Potok se smije u granju, iznad moje glave
nadvija se ševa suncem opijena...

Daljine upijaju oči. Ja sam sretan!...
Proljeće je došlo sa gora;
noćas ću gledati kako lahor jorgovan ljubi
i mjesec luta u okviru prozora — — —

Trgnem se: preda mnom ulica duga,
ukočeni zidovi kuće cere žućkasta lica;
krovovi se u zlatu kupaju...
osluškujem, kako moji koraci lupaju
i lutam dalje...
— — — — — —
Neko dijete sa sela
plašljivo mi nudi — kitu ljubičica...

III. ŽELJA U JEDNO TUŽNO PROLJEĆE...

Htio bih ludo kriknuti u proljetnom sutonu,
kad posljednje sunčeve zrake borove krošnje obrube,
kad daljine u sumraku utonu
i oblaci obzorje poljube...

htio bih kriknuti: Oh, pa ja sam sretan,
jer volim, strastveno volim proljeće!
...Htio bih, pjan od sreće,
u proljetno klonuti veče....

kad sve je toplo ti meko
ko svileni dašak lahora,
što piri u proljetnom sutonu...

Htio bih biti sretan,
upiti radost u oči,
tek — zalud:
u staklima prozora
luta moj turoban pogled,
turoban, čeznutljiv i — sjetan...
vani padaju kiše
(oh, tužno proljetno veče!)
Negdje tiho, sve tiše
u sutonu jecaju vjetrovi...
— — — — — — —
To plače turobno proljeće...

IV. SPOZNAJA U PROLJETNI SUTON.

Da, došlo je, mati, proljeće
mutno, s aprilskim kišama
ko djevojka blijeda od sušice...
Noćas je kroz puste ulice
vjetar divlje zavijao
i pokisle telegrafske žice
— njihao...

Tužno je ovo proljeće,
tužno ko nebo u jeseni,
kad nestaju mutni pejsaži
maglama obrubljeni...

...Ja zurim u sumrak. — Šutim,
I u kišno proljetno veče
Slutim sa žalošću slutim:
Moja je mladost, mati
Ista ko ovo proljeće...
— — — — —

Oh, mati; ko ovo proljeće!
slutim, ne žalošću slutim:
Moja je mladost, mati,
ista ko ovo proljeće...
— — — — — —

R. Z. MATKOV

GOETHE I KATOLICIZAM

U prosuđivanju jednog velikog pjesnika nema teže stvari nego li ustanoviti njegovo stajalište prema vjeri. Jer je privilegij pjesnika, i u tome se baš sastoji njegova umjetnost, da se zna zanijeti u tuđi religiozni život i da k tome zna opisati ovo iskustvo, ispovijedajući i slaveći tuđa mnijenja kao da su njegova, dok u realnosti to nisu. I poteškoća se sastoji baš u razlikovanju onoga, što je pjesnička fikcija od onoga što je istina.

Pitanje postaje još zamršenijim kada se radi o opsežnom djelu jednog pjesnika kao što je Goethe. Sakupili su sve Goetheove izreke, koje se odnose na vjeru, i u tome se postupalo prilično oprezno, pošto su dobro poznavali poteškoće. Ipak, veliki dio tih sakupljenih ulomaka, treba pripisati radije »pjesniku« nego »čovjeku«. S jednom besprimjernom sposobnosti prilagođivanja, Goethe se znao prenijeti pod veselo nebo poganske Grčke, znao je sanjati o vedroj kontemplaciji s mudracima Islama, znao se zanijeti dubokom vitalnosti i veličanstvenošću katolicizma. Ipak Goethe nije bio ni poganin ni musliman ni katolik. Kako pak njegovo pjesničko stajalište može zavesti u zabludu, vidi se po činjenici da je među suvremenicima starca Goethea kolao glas, kako je on, pod konac svoga života, prešao na katolicizam. Bit će, stoga, zanimljivo znati kakav je uistinu bio odnos Goethea prema katolicizmu.

Goethe je htio biti kršćanin. Ali nije našao vjersko smirenje u onom protestantizmu u kojemu se rodio i odrastao. Duhovno se on odcijepio od svoje crkve, i stoga se koji put kvalificirao kao poganin. Ipak, kroz čitav život nije nikad napustio neke temeljne ideje kršćanstva, konstruirajući za sebe jednu vjeru po svom ličnom ukusu. »Pošto nijesu mogli oduzeti moju simpatiju za Sveto Pismo, za Stvoritelja i za prve Ispovjednike, napravio sam jedno kršćanstvo za svoju privatnu uporabu« (Dichtung und Wahrheit 15). S ovim traljavim subjektivizmom Goethe je vrlo daleko od katoličkog pojma kršćanstva. Kao stvor i kao čovjek nije imao nikad intimnijih dodira s katolicizmom. Kao umjetnik i kao mislilac nije se mogao nikad oteti njegovom utjecaju. Dapače u mnogim odlomcima svojih djela on govori o nekim katoličkim stvarima na takav način, da bi bilo teško govoriti o njima katoličkije.

Goethe je imao ubrzo prilike da upozna katolicizam. U katedrali svoga rodnog Frankfurta još se kao dječak osjećao kao u svojoj kući. Tu je meditirao ispred starih nadgrobnih spomenika i pribavio je sebi čak pristup u Izbornu Kapelu, koja je skoro uvijek bila zatvorena. Tu je gledao također katoličke obrede sa svim njihovim liturgičnim sjajem. Mnogi se događaji iz njegove mladosti tumače ovim njegovim prvim upoznavanjem katoličke liturgije.

Tako mu jednom, još kao dječaku, kad se na neki način osjećao pozvanim za svećenika, pade na um ideja da prikaže Bogu žrtvu paljenicu. Svoj naum pretvori u djelo i užeže pomoću leće jednu svijećicu, koja je potom napravila duboku škulju u stolu, i tako je žrtva naglo završila. Također je o povijesti katoličke Crkve imao još kao dječak neko stalno i nedostatno znanje. Jednom je njegov otac dao da se u obitelji čita povijest Papa; svi su izjavili kako je ta povijest dosadna, ali mladi Wolfgang je od toga sačuvao u uspomeni toliko da je »u daljnjim epohama bio u stanju da uz to nadoveže mnoge stvari«, kako on sam piše. Kao student, Goethe je imao među svojim prija-

teljima također i katolika, od kojih su neki znali o vlastitoj vjeri samo toliko, koliko je bilo dosta da zbijaju šalu s obredima liturgije.

Kroz čitav život Goethe je nastojao da upozna i bolje shvati katolicizam. Crkva privlači ovoga čudaka mističnom silom svojih obreda, svoje slavne povijesti, svojih dogma, svoga uzgoja i svoje umjetnosti. Kada bi se Goetheu pružila prigoda da vidi koju katoličku svečanost nije se ustručavao da je pogleda. Također i tu neprestano poučava i sakuplja nove utiske o katoličkim stvarima, o kojima zatim referira u svojim dnevnicima i u pismima. Tako govori o svom posjetu u svetištu Einsiedelna u Švicarskoj i opisuje tradicionalne vjerske i pučke svečanosti, koje je vidio u Italiji: blagoslov životinja na dan Sv. Antuna (17. siječnja), procesije Sedam Crkvi u Rimu, posjet moćima Sv. Rozalije u Palermu, obrede Velikog Tjedna, između kojih su mu osobito lamentacije napravile duboki utisak. Kojiput zna on potpuno zaroniti u pojedinu pojavu katoličkog života. Tako piše mnoge stvari o Sv. Filipu Neriju, kojega on naziva »Svecem šaljivdžijom« i kod kojega mu je posebno simpatična vedra dobrota. Nije pjesnik uvijek imao toliko prigode, da vidi katoličkih stvari kao u Italiji. Ali također i u domovini uvijek nastoji da pogleda koju katoličku svečanost i — kako dokazuju dnevnici — rijetko propusti priliku a da ne prisustvuje procesiji Tijelova. U Bingenu je jednom vidio proslavu Sv. Roka, o kojoj je ostavio dugi opis. Za kapelu Sv. Roka u tom gradu dao je naslikati sliku, lik Sveca.* U dnevniku prvih Goetheovih godina nalazimo bilježaka kao n. pr. ove: »Vidio sam procesiju Tijelova« ili »Razgovori o katolicizmu«. Vrlo rijetko, nažalost, on, mjesto ovih kratkih bilješki, iznosi svoje impresije i svoja čuvstva. Jednom, razgovarajući s isusovcima i njihovim učenicima, Goethe je imao prilike da bolje shvati Družbu Isusovu i preko nje katoličku Crkvu. To je bilo za vrijeme njegova boravka u Egeru, malo prije njegova putovanja u Italiju. On nam sam kaže da je onda bio pun poštovanja prema isusovcima, njihovoj razboritosti i njihovoj pedagoškoj vještini. U dnevniku iz toga doba čitamo: »Kako sam zadovoljan da sam sada zadro u katolicizam i da ga poznam u svom njegovom opsegu.«

Zacijelo, Goethe se pošteno trudio da shvati tuđa mišljenja. Ne stoji da se Goethe divio čitavom katolicizmu. Pjesnik je gledao u ovu pojavu kao strani posmatralac. Osim toga, on je odrastao u jednoj okolici punoj i te kako jakih predrasuda, kadrih da spriječe i zrelom čovjeku da se uzdigne povrh njih. Tomu se pridružuje kult samoga sebe, koji proizlazi iz samosvijesti o umjetničkoj vrijednosti svojih djela, kult tako jak da nas samo poštovanje, koje dugujemo velikom pjesniku, priječi da ga nazovemo ohološću. Ova svijest o vlastitoj vrijednosti utiče često na njegove sudove o katoličkim stvarima, za koje misli, da ih dobro pozna, dok je u stvari imao tek nepotpuno znanje o njima. Onaj, koji o katolicizmu zna manje nego Goethe, zadivit će se jačini zapažanja i genijalnom shvaćanju bitnosti stvari. Ali tko pozna katolicizam bolje od Goethea, koji put bi bio u kušnji da se nasmiješi, kad ne bi bio nažalost i preveć ozbiljan fakat takvih zabluda i naivnih sudova o stvarima, koje su shvaćene samo prividno. Isto se to događa Talijanu ili onome, koji pozna Italiju, kad čita neke opaske o »Putu po Italiji«, koje su često dokaz pravog shvaćanja, ali i, kojiput, proizlaze iz prenaglog suđenja.

* Prigodom požara, koji je opustošio kapelu pod konac prošlog vijeka, slika je bila spašena i nalazi se sada na gornjem katu nove sakristije. (Bilješku je dao g. H. Herder iz Friburga.)

Jedna od katoličkih ustanova, na primjer, koje Goethe nije znao procijeniti u svojoj pravoj vrijednosti, jest redovnički život. Zacijelo, kao *pjesnik* on je bio u stanju da proosjeti i da hvali mir samoće i samostanske kontemplacije. Ali ondje gdje govori kao *čovjek* o redovničkom životu, u dnev-

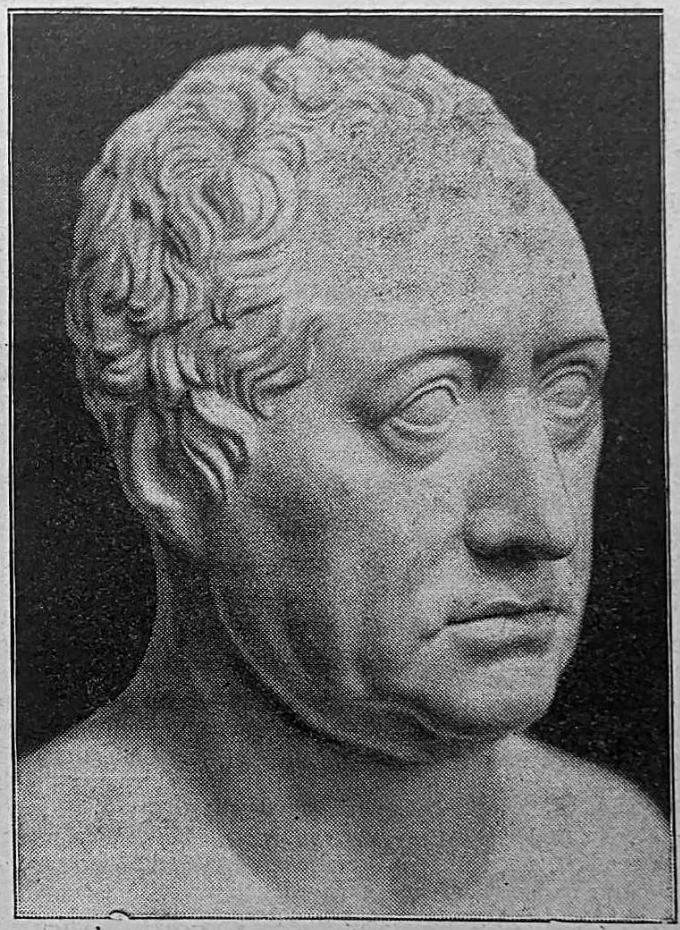

J. W. GOETHE

nicima, pismima, »Götz-u«, on zauzima protivno stajalište. Neki njegovi sudovi o katolicizmu, čini se, kao da su bazirani na krivim shvatanjima. Tako u Italiji Goethe ne susreće »kardinala, svećenika ili fratra«, koji ne bi odmah izrazio svoju grozu nad »heretikom« (tako kaže Goethe) potičući ga da stupi u krilo Matere Crkve. Ovdje je zacijelo pjesnik u svom nepovjerenju zaključio više od onoga što mu je bilo rečeno.

Gdje ne govori o katolicizmu kao pjesnik, govori kao čudak, kojiput i s omalovažavanjem. Pridaje malu važnost vjerskim razlikama uopće. Kad

je 1820. doznao o vjerskoj polemici između Vossa i Stolberga, koji se bio obratio na katolicizam, za suparnike je imao samo sažalni posmijeh.

Iz svega ovoga proizlazi da je Goethe prema katolicizmu hladni posmatrač. Na svaki se način smatrao preveć superiornim da bi mogao katolički misliti i raditi. Ali on se smatrao također superiornijim od svih drugih vjera; dapače, on misli, da iz ove nadvjerske pozicije izvire njegova vlastita religiozna snaga. Ono što zbilja pozna od vjerskih istina, nije dovoljno da ga zadovolji, a ono što ne pozna on misli da pozna, i potom da može i o tome suditi i dapače sve to osuditi. Tako se dogodilo da se on posvema povukao od sudjelovanja u vjerskom životu svoje crkve. Odatle često pogrešno zaključivanje kako je Goethe teoretski protivnik bilo koje crkve. Ovo pak zacijelo nije istinito. Držim, dapače, da bi se ovaj jaki i ispravan čovjek bio pridružio jednoj crkvenoj zajednici i razvio u njoj energičnu aktivnost, da je naišao na takvu zajednicu, u kojoj bi on mogao vidjeti realiziran svoj vjerski ideal.

Iz ovoga također proizlazi da sve one brojne riječi udivljenja za katoličke ideje i ustanove, koje nailazimo u Goetheovim djelima, imaju čisto pjesnički karakter. *A priori* se mogu odbiti oni slučajevi, gdje je Goethe stavio svoja lica u katoličku atmosferu. Faust i Margarita zahtijevaju katoličku okolinu, ali zbog toga drama nije nipošto katolička, a još manje je to konačni prizor u Raju, unatoč svim katoličkim svecima. Najmanje je pak katoličko od svega riješenje sukoba, koji je u otvorenom kontrastu prema najdubljem obraćenju kakvo se traži od katoličkog griješnika. Od svega se toga ne nalazi ni traga na Faustovom putu prema nebu unatoč svim katoličkim ukrasima.

Katoličke elemente treba tražiti u drugim Goetheovim djelima. Po koja fraza, pjesnički lijepa, u autobiografskim spisima, napose pak u »Dichtung und Wahrheit«, pokazuje kako su kojiput neki dijelovi katolicizma simpatično djelovali na pjesnika i kako ih je svojim pronicavim duhom znao duboko zahvatiti. Tu se treba sjetiti skoro cijeloga njegovog izlaganja o katoličkim Sakramentima, koje se nalazi u sedmoj knjizi »Dichtung und Wahrheit-a«. On opisuje i daje razumjeti važnost, koju imaju sedam Sakramenata za razvitak ljudske duše, i govori s oduševljenjem posebno o vrijednosti i dostojanstvu svećeništva: »...sva ova duhovna čuda ne niču kao ostali plodovi, iz prirodnoga tla, gdje ih ne treba ni sijati, ni saditi, ni njegovati. Presađuju se iz drugoga kraja, a to ne uspijeva svakome, ni u svako vrijeme. Ovdje nam dolazi ususret najviši od svih simbola, iz stare pobožne predaje. Čujemo da nebo može jednoga čovjeka pred drugim više cijeniti, blagoslivljati, posvećivati. Da to sve ne bi izgledalo kao prirodan dar, mora ova velika milost, vezana teškom dužnošću, od jednoga ovlaštenoga biti predana drugomu; a ovo najveće dobro što ga može jedan čovjek postići, a da ga sam ne može ni osvojiti, ni shvatiti, mora se duhovnom baštinom na zemlji zadržati i ovjekovječiti. Da, u zaređenju svećenika sve je sadržano, koliko je potrebno, da uzmognu vršiti sve one svete čine, koji blagosivljaju puk, a da ovaj sa svoje strane ne pridodaje nikakovu drugu aktivnost osim aktivnosti vjere i potpunog povjerenja. Tako se svećenik u nizu svojih pretšasnika i svojih nasljednika, u krugu drugih pomazanika, koji predstavljaju vrhovnog Posvetitelja, pokazuje u toliko veličanstvenijim ukoliko nije on ono što poštujemo već blagoslov, koji on dijeli i koji izgleda da je svetiji i da dolazi ravnije s neba u koliko mu ljudski elemenat ne može niti po griješnoj, dapače ni pokvarenoj naravi, oslabiti i uništiti učin.«

Mnoge bi od ovih riječi bio mogao napisati koji crkveni Otac, toliko izgledaju katoličkima pjesnikove ideje. Ipak se njegove temeljne pretpostavke o Sakramentima vidno razlikuju od katoličke nauke, jer on u Sakramentima ne vidi lijeka, koji po božanskoj namjeni daju realnu snagu onome, koji ih prima; za njega su Sakramenti jednostavno simboli, praktična sredstva za vođenje duša, ne istinski Božji darovi, već ljudske ustanove, koje su vrlo razumne i djelotvorne sa psihološkoga i pedagogijskog stajališta. Unatoč veličanju Sakramenata, opažamo, da se Goethe također i tu drži beskrajno superiornim iznad ovih stvari.

Da se uvjerimo, inače, kako ovi sudovi imaju čisto poetsku vrijednost, dostatno je pročitati pismo, koje je Goethe 1796. godine (dakle mnogo prije nego je napisao »Dichtung und Wahrheit«) pisao Schilleru, kada je ovome bio rođen sin. Dok u poetskom veličanju krštenja s poštovanjem govori o potpunom očišćenju preko »svete vode«, u ovom pismu govori suho: »Na krštenje bih došao i nepozvan, da mi ceremonije previše ne dosađuju.«

Goethe je uvijek čeznuo za ispovijedi, kakvu pozna katolicizam. Još je kao dječak imao živu želju da govori na takav način o svojim sumnjama, i još kao zreo čovjek se tuži s Vossom: »Usmenu ispovijed nijesu smjeli nikada oduzeti ljudima.« Goetheu nije važan zapravo akt pokore ili sakramentalna sigurnost oproštenja grijeha, već prigoda da uzmogne govoriti slobodno o vlastitim poteškoćama. Ali je Goethe imao vrlo istančan smisao o onome što treba za pravo obraćenje, za oslobođenje od grijeha, za ozdravljenje duše. U »Faustu« nije uspio da konstruira na psihološki egzaktan način proces očišćenja. Mnogo mu je bolje, naprotiv, to uspjelo u »Ifigeniji«. »Ifigenija« je zaista jedina između Goetheovih drama, koja je bliža od drugih u mnogom pogledu, katoličkoj ideji. U glavnom je licu pjesnik opjevao zapravo jednu sveticu. U »Putu po Italiji« piše o svom boravku u Bologni (19. listopada 1786. uvečer): »Našao sam Sv. Agatu, dragocijenu sliku, iako ne dobro uščuvanu. Umjetnik joj je dao zdravo i sigurno djevičanstvo, ali bez hladnoće i odbojnosti. Duboko sam urezao u dušu ovaj lik, i čitat ću mu u duhu svoju »Ifigeniju« i ne ću dopustiti mojoj protagonistici ni jednu riječ, koju ne bi mogla ova Svetica izustiti.«

Ljepota svetosti se raširila s Ifigenije također i na druga lica i na mnoge dijelove drame. To se vidi dapače u cijelosti u očišćenju Oresta poslije njegova grijeha. Da se domogne ovoga očišćenja pjesnik vodi Oresta preko svih stupnjeva, koje traži i Sakramenat pokore. U Orestu, koji je ubio majku, vidimo čovjeka u okovima grijeha; ali s božanskom pomoći, koja mu je obećana od proročišta, može se nadati da će biti od grijeha oslobođen. Ali oproštenje mora da bude pripremljeno od samoga čovjeka. Spoznaji grijeha, pokajanju i ispovijedi se pridružuje, kod Oresta u savjesti, još jedno posljednje uskrsnuće, spremnost ispaštanja i čin pokore. Ovdje se nalaze ujedinjeni svi elementi katoličke vjere. Naravno da pjesnik nije mislio na to da napiše katoličko djelo, nije dapače imao ni pojma, kako je katolički pisao. Kao rekvizit za očišćenje svoga Oresta Goethe je našao isti psihološki princip, na kojemu se temelji Sakramenat pokore.

* * *

Ako hoćemo dati jedan sud o poziciji Goethea prema katolicizmu, moramo pretpostaviti: sve ono što je Goethe znao o katolicizmu ostalo je, unatoč najiskrenijim naporima, fragmentarno i izobličeno. On sam je naprotiv mislio da je dobro shvatio katolicizam. U katoličkoj vjeri, onakvoj, kako ju je on gledao, mnogo što mu se sviđalo. Na svaki način je držao sebe

superiornim nad njom. Da je on znao slušati glasove, koji se dižu gore iz dubine vjere i katoličkog života, on bi bio prepoznao glasove, koje je često čuo u svojoj duši, ali koje je on smatrao svima drugima osim katoličkima. Sa mnogo svjetlosti odsijeva kojiput u ovom pjesniku ono što sv. Oci zovu »*anima naturaliter christiana*«, i što bih u vezi s ovim nazvao »anima naturaliter catholica«. Ono što je u Crkvi, »*physei*«, ono što proizlazi iz ljudske naravi, koju je formirao Bog, bijaše prisutno i živo također i kod Goethea, i ovaj veliki genij nije to nikad zanijekao. Ali pravi smisao onoga što je »*thesei*«, t. j. božanske građe na ovaj »*physis*«, ostaje velikim dijelom sakriveno ili nerazumljivo pjesniku. Unatoč veličini njegova uma, Goethe nije imao ni pojma o biti i vjerskoj te historijskoj vrijednosti Crkve. Za njega ova Crkva bijaše više talijanska nego univerzalna, više rimska nego katolička. Ipak je u njemu prodirao dah njezinoga universalnog duha, a da on nije ni znao.

PROF. HANS RHEINFDLDER.

PROLJETNO JUTRO U ŠUMI

Pijem proljetno nebo, pod kojim cvjetaju šume.
Dalekim dolom pastir je gonio stada.
Drhtala rosa je svježa ko biser na carskoj kruni;
Na izvor su došle snaše, djevojke mlade.

Runile rosu su svježu; zaplakane livade dršću.
Sunce ispija biser; pčele hrle po cvijeću.
Šumarice drage, ko bijele gospoje grada
Pod vjetrom svijaju tučak kao da nešto niječu.

Mlađahne snaše lijevaju biser, kablići puni su putra.
Na suncu je voda lijepša od zlata!
Mladosti puno je jutro, na obali potoka malog
Ciganka sjedila stara i mladim snašama gata

O vjernosti mladoga vojna, o sreći majčice mlade,
proriče ciganka stara sretnije — buduće dane;
A cekini zlatni ko vijenac kriju joj grudi.
— Šumom beru sušinje — dolom pucaju grane.

KARLOVAC. JOSIP ŠARINIĆ.

MOTIV IZ ZOOLOŠKOG VRTA

Foto B. K., Zagreb

NA PLITVIČKA JEZERA

Sigurno je mnogi već razmišljao, zašto smo mi Hrvati od tolikih budnica i davorija izabrali za svoju narodnu himnu upravo Mihanovićevu »Lijepu našu...«

Mislim, da to nije slučajno, jer je u srce našeg naroda duboko usađena svijest o neobičnoj ljepoti hrvatskih zemalja. Istina je, nema toga kutića na zemlji, na kojemu Stvoritelj nije ostavio trag svoje nedokučive uzvišene ljepote (ta i sama Sahara, ta *pustinja* pruža prizore neopisivog veličanstva i jezovite ljepote), ali upravo naša domovina je kao golem sag posut najljepšim slikama i bojama. Golemi vrhovi ovijeni oblacima, nepregledne plodne ravnice, goli kameni divovi, bujnom šumom obrasli obronci i naše hrvatsko more s nizom bjeličastih otoka i sa nijansama zelenila, sav je taj divni sklad Bog darovao Hrvatima, pa nije čudo, da se svijest o ljepoti naše rođene grude usko spojila sa ponosom na našu slavu kulture i viteštva pa da preko krasa, mora, bosanskih šuma i slavonskih ravnica milijoni srdaca kucaju u riječima pjesnika :

Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
Da bi vazda sretna bila!

Mila, kano si nam slavna
Mila si nam ti *jedina!*
Mila kano si nam ravna,
Mila, kuda si planina.

U ovim stihovima bez blještavila, ali opet neizrecivo dragim, poput onih priprostih tvorevina pučkog umijeća, snažno je istaknut ponos radi ljepote naše zemlje.

Radi toga je prava narodna inteligencija upravo dužna da upozna i osjeti ljepotu i snagu naših ljudi i krajeva, ako želi da njezini pogledi budu sigurni, što je bezuvjetno potrebno za svaki narodni rad. Zato tradicije naše grupe oko »Luči« traže upoznavanje domovine, pa je naša praksa da svoje ferijalne priredbe držimo uvijek u drugom kraju, i ako bi tehnički bilo lakše izvedivo osnivanje stalnog mjesta zborovanja. Pa tako je bilo i ove godine. Na svaki način smo htjeli pružiti našim drugovima neko mjesto gdje će duboko osjetiti koliko je lijepa naša zemlja. Konačno je izbor pao na Plitvička jezera.

* * *

Doista je malo mjesta na Globusu koja bi se mogla takmiti sa ljepotama Plitvičkih jezera. Na tom komadu zemlje od nekoliko četvornih kilometara skupljeni su kontrasti : idilična tišina ubavih draga do divljih procjepa krša sa bučnim simfonijama slapova. Šesnaest jezera u prosječnoj visini između 650 do 500 metara prelijevaju se jedan u drugoga kroz bezbroj slapova, brzica i kaskada, da sve to svrši u veličajnom kanjonu brze Korane, gdje se voda probija i lomi kroz uske klance. Ova gorska jezera su divna iznimka među našim kraskim jezerima koja su periodička, dok su Plitvička jezera trajna. Plitvice se ističu i svojom veličinom i dubinom. Najveće jezero Kozjak je 3 km dugo i do 50 metara duboko Prošćansko jezero je nešto manje, a do 40 metara duboko. Brojni gorski potoci i podzemni virovi izlijevaju

se u ova jezera pa tako nad njima neprestano šume slapovi i stvaraju čuda ljepote.

Međutim obilje vode nije jedino ono što daje draž tim jezerima. Njihova osebujna ljepota je i u njihovom sretnom smještaju među ponosno svinutim i zaobljenim gorskim kosama, koje su na gornjim jezerima obrasle šumom, bujnom i visokom, koja na nekim mjestima još i danas ima karakter prašume. Bukve, jele i smreke se izmjenjuju okružujući razvijene obale da-

UČESNICI KONGRESA KATOLIČKE STUD. ŠTAMPE U LILLU

jući čitavim jezerima izgled učaranog kraja iz priča. Na dolomitu 11 gornjih jezera i na južnom dijelu Kozjaka pružila se bujna šuma, da se na 4 Donja jezera tlo pretvori u vapnenac obrašten niskom crnogoricom i e ikom, da se pojave goleme klisure sivog vapnenca koji se niže prelama i tvori kanjon u kojim se probija Korana, a malo više ruši se slap Plitvice 80 metara visok!

Plitvice imaju još jednu svoju osebinu, a to je divna njihova voda, koja se razlila u neobično čistim tonovima, bjeličastim do zagasito zelenkasto modre boje, sa kojom se ne mogu takmiti ni »Morska oka« u Tatrama. Te čiste nijanse potječu od čitavog niza uzroka: refleks šume, bijelo sadrasto dno, duboka neobično čista voda, nevidljiva bića klauktori itd.

Uz te sve prednosti na Plitvicama je tipična planinska klima sa malo oborina, pa dok je drugdje vlada ljetna žega temperatura jezera dosegne do 20 stupnjeva Celsija.

Dakle to je mjesto sretan zbir svih prednosti našeg pejsaža. I prašuma i goli krš. Plodni humus i gola litica. I mirne drage i bijesan šum vodenih masa što se propinju i ruše u ponore. Divlje planine i kutić zemaljskog raja.

Bistre modre vode u našem kršu. Pred tim veličanstvom, koje u sebi sjedinjuje mnoge ljepote razasute po svim hrvatskim krajevima, sigurni smo da će se u srcima našeg đaštva još više učvrstiti domovinska ljubav, jer će boravak na Plitvicama svima nama donijeti časova čistog uživanja ljepote stvorenoga pa da ćemo tome iskrenije i sretnije nego igdje drugdje moći da kažemo sa pjesnikom naše narodne himne:

»To je naša domovina!« B.

PROLJEĆE

Došlo je, majko, proljeće
S košarom punom darova,
S očima punim radosti.
Prošetalo se po livadi i po selu
I u svakom džbanu ostavilo kliktaj
I na svakom putu radost bijelu — — —
Na sunčanom traku povirilo je u naše kuće
I povelo nas na livade
I u šume pune veselih ptica.
Iziđimo, majko, iz kuće
I pođimo vedrih, veselih lica,
Kroz selo, u mekanu šumu,
Pratit će nas miris cvijeća i cvrkut lastavica.

U šumi ćemo slušati šumor lišća
I gledati buđenje malih pospanih trava,
Gledat ćemo, kako cvatu cvjetovi
I kako se rađaju novi, ljepši svjetovi.
Pa ćemo zaboraviti na zimu i boli
I na svu tugu, što nas čeka — — —
Postat ćemo nestašni i radosni ko djeca,
Koja žive od čara
I ne znaju što je to, kad duša jeca...

Iziđimo, majko, došlo je proljeće,
Zaboravimo na zimu
I na sve ono, što je prošlo,
Jer nam je s proljećem veselje došlo.

IVO SUMIĆ

FEUILLETON

PROGRAM TEČAJA PODMLATKA APOSTOLATA SV. ĆIRILA I METODIJA NA PLITVIČKIM JEZERIMA

NAŠ FERIJALNI TEČAJ. Već lanjske godine na našem ferijalnom tečaju u Bolu izrazili su drugovi želju da bi se naš redoviti godišnji ferijalni tečaj održavao negdje u unutrašnjosti, a ne na moru. Dakako da su mnogi zaželjeli, da se taj tečaj održi na Plitvičkim jezerima. Odbor Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija je obećao, da će ispitati teren te je jedan član odbora u tu svrhu još lanjskih ferija putovao na Plitvice. Međutim su nastupile teške prilike današnje ekonomske krize pa je bilo vrlo malo vjerojatnosti, da će nam uspjeti to i sproveti. Ipak nam je zgodnim sticajem prilika uspjelo osigurati materijalnu stranu toga tečaja, pa je tako pred kratko vrijeme donesena konačna odluka, da se naš ferijalni tečaj ima održati na Plitvičkim jezerima. To je prvi put u historiji katoličkog đačkog pokreta da se naša ferijalna priredba održaje u tome prekrasnom kraju, i tako će biti ispunjena želja svakog od nas. da pohodi prirodne ljepote Plitvica i da uživa u njima, da tako još više osjeti ljubav prema našim ljudima i krajevima.

I ako je radi skupoće određeno, da tečaj traje samo tri puna dana bit će moguće uslijed povoljne klime održati veći broj predavanja. Tako je predviđena skupština predstavništva svih grupa Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija, kao i 8 predavanja skupa sa nekoliko srednjoškolskih referata.

Prema tome tečaj bi imao obuhvatiti:

1. Skupštinu predstavništva Podmlatka apostolata sv. Ćirila i Metodija.

2. Predavanja.

3. Referate članova Podmlatka apostolata sv. Ćirila i Metodija.

U predavanjima i referatima bit će obrađene aktuelne teme. U prvom redu bit će obrađene ideološke teme, što se već vidi i iz naslova predavanja:

1. »Katolicizam kao osnovica našega rada i gledanja na svijet« (Dr N. Kolarek duhovnik Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija.)
2. »Katolicizam i nacionalizam« (Dr N. Kolarek.)
3. »Katolički Slaveni i nacionalizam«.
4. »Praktični komunizam u Sovjetskoj Rusiji«.
5. »Katoličko naziranje na uređenje socijalnih odnošaja«. (O Dr. B. Perović, franjevac.)
6. »Opća kultura katoličkog đaka obzirom na njegov budući poziv« (o. Dr B. Perović)
7. Francuski katolički roman: I. P. Bourget, J. K. Huysmans. (Dr Lj. Maraković.)
8. Francuski katolički roman: II. E. Baumann, F. Mauriac. (Dr Lj. Maraković.)

Referati članova Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija bit će u vezi sa predavanjem »Katoličko naziranje na uređenje socijalnih odnošaja« te će na temelju enciklika »Rerum novarum« i »Quadrigesimo anno« obraditi nekoliko socijalnih tema, a sve na temelju domaće literature o tim problemima, da se pokaže u koliko je moguć studij socijalnog pitanja i đaku koji po svojim godinama i po svojoj školskoj naobrazbi još ne vlada stranim jezicima.

Kako se vidi tečaj će biti neobično zanimljiv tim više, što će predavati najbolji katolički stručnjaci. Misao vodilja svega tečaja jest: dati učesnicima ispravnu orijentaciju u svim najvažnijim problemima današnjice. Govorit će se o smislu svakog katoličkog gibanja, o našim pogledima na problem nacijonalizma, provest će se analiza ekstremnih socijalnih sistema i iznijeti pozitivna nauka crkve, govorit će se o dužnostima đaka danas i u budućnosti, a konačno će se govoriti i o problemu katoličke literature u vezi sa analizom francuskog katoličkog života i literature na bazi analize djela najprominentnijih predstavnika francuskog katoličkog romana. Kako se jasno vidi, bit će iznesen čitav kompleks vrlo važnih problema, na koje mora znati dobro i ispravno odgovoriti svaki onaj, koji se želi posvetiti javnom katoličkom radu. To je solidna i prijeko potrebna baza za svaki zdrav rad, pa se može očekivati, da će ovaj ferijalni tečaj Podmlatka apostolata sv. Ćirila i Metodija donijeti korisnih plodova i da će se na njemu razbistriti i prodebatirati mnoga važna pitanja. Glavni odbor Podmlatka napravio je među svojim članstvom potrebnu propagandu, a sada se evo preko »Luči« obraća na sve svoje prijatelje, koje interesuju ovi problemi, da i oni posjete tečaj i doprinesu u debati svoj dio, da se tako skupnim radom dođe do riješenja, koja mogu zadovoljiti sve nas.

ŠTO TREBA PONIJETI NA PLITVIČKA JEZERA? Svi smo čitali o ljepoti Plitvičkih jezera, koja bi se imala razviti u velik turistički centar. Nas sve to ne smije zavesti kod opreme za Plitvice, pa se tamo nikako ne smije krenuti kao da se ide na more. Treba uvažiti da su na Plitvicama noći dosta hladne pa je bezuvjetno potrebno sobom ponijeti gunj ili topli ogrtač. Dobro će doći kakav pulover ili nešto toplijega

rublja. Ostala odjeća neka bude takova da se u njoj može slobodno kretati po šumi, jer će se sva predavanja držati u prirodi. Dakle ako nemate skautsku opremu tada uzmite što starije odijelo. I na obuću treba paziti. Tko kani ići pješke sa Rudopolja na Plitvice i natrag taj će samo na toj turi prevaliti 32 km; Dakle što čvršću obuću. To mogu biti i obične cipele, ali je bolje da budu što čvršće. Dobro će biti da drugovi ponesu i druge izletničke rekvizite, koje možda imaju. To su limene čaše, suđe za vodu, štapovi, uprtnjače, ručnici i sl. Tko se kani kupati neka ponese i kupaći kostim.

Ukratko: treba se opremiti jednostavno ali uza sve to treba ponijeti svaku stvar, koja bi mogla dobro doći.

PROGRAM PUTOVANJA NA TEČAJ NA PLITVIČKIM JEZERIMA. Tečaj se održaje u utorak, srijedu i četvrtak 5., 6. i 7. srpnja, tako da tečaj počinje sa blagdanom sv. Ćirila i Metodija, koji pada u utorak 5. srpnja. Dakle cijeli program puta mora biti udešen tako da svi budemo na Plitvičkim jezerima najkasnije 5. ujutro.

Kako je poznato, do Plitvičkih jezera se najbolje dolazi željeznicom iz Splita i Zagreba (odnosno i sa sušačkim priključkom) ili autobusom iz Senja. Međutim ovaj put (autobusom) ne dolazi u obzir osim za one iz neposredne blizine Senja.

Za nas je najzgodniji t. zv. ubrzani vlak, koji saobraća između Zagreba i Splita. I iz Splita i iz Zagreba kreće ujutro, a na Vrhovine i Rudopolje (stanice najbliže Plitvičkim jezerima) stiže poslije podne, pa tako ako se iz Splita i Zagreba krene u ponedjeljak ujutro stižemo na Plitvice upravo u najzgodnije vrijeme te već prvi dan boravka na Plitvicama (4. VII.) možemo razgledati jezera i slapove te se lijepo odmoriti da tako svježi započnemo sa radom. Mi ćemo ovdje ukratko skicirati vozni red za grupe iz Splita i Zagreba, jer su svi upućeni na ovu prugu.

Iz Zagreba se i iz Splita kreće u ponedjeljak 4. VII.

Zagreb. *Polazak:* 8.45 sati, Karlovac 9.49, Oštarije 11.16 (ovdje nam se pridružuju drugovi iz Sušaka). Rudopolje 13.14 (izlazna stanica.)

Zagreb, Koprivnica, Bjelovar i ostale grupe iz Hrvatske i Slavonije moraju biti dakle 4. VII. oko 8 sati u Zagrebu. Svoj dolazak moraju najaviti prije, a u koliko ga ne najave neka se prijave uredništvu »Luči« (Trenkova ul. 1. zgrada društva sv. Jeronima). Oni će napraviti grupu, koja će se pod vodstvom kojeg profesora moći koristiti popustom od 75% popusta.

Split. *Polazak* u ponedjeljak 4. VII. u 9 sati ujutro. *Dolazak* u Rudopolje u 16.14 sati. Dubrovnik, Kotor, Hercegovina, Sinj, i čitava južna i srednja Dalmacija neka svoj put udese tako da bi se našli u Splitu navrijeme. Tamo će potražiti prostorije naše grupe u Splitu (Marulićevu dvoranu u biskupskoj palači) pa će sa drugovima u Splitu formirati grupu koja će se također koristiti povlasticom četvrtinske vožnje. Svaki će pojedinac odnosno skupina sam udesiti koji im je najzgodniji priključak.

Rudopolje—Plitvice. Rudopolje od Plitvica je udaljeno 16 km pa će većina taj put prevaliti pješice. Glavni odbor u Zagrebu će se pobrinuti za vodiča, koji će ih kroz krasnu šumu dovesti do Plitvičkih jezera. Za prtljagu će biti iznajmljena kola. Tko ne želi ići pješke može se voziti autobusom za D. 20.— po osobi ili kolima koja će stajati D. 100.— a mogu povesti desetoricu. Interesenti za kola moraju se javiti unaprijed Glavnom odboru, a oni za autobus ne moraju. I oni koji idu ili kolima ili autobusom moraju izaći na Vrhovinama prvoj stanici iza Rudopolja (računajući na smjer Zagreb—Split.)

Ista kombinacija će biti i za povratak.

Cijene vožnje. I ovdje uzimamo za polaznu bazu Zagreb i Split, jer će svi znati i sami izračunati koliko ih stoji vožnja do ovih mjesta.

Zagreb—Rudopolje stoji vlak Din. 59, dakle polazak i povratak uz četvrtinu cijene Din. 29.50. Split—Rudopolje Din 93.50, odnosno uz popust od 75% Din. 47.— polazak i povratak. Sušak—Rudopolje D. 66.— odnosno D. 33.— polazak i povratak.

U koliko nekome nije nešto jasno može se uvijek obratiti na Glavni odbor Podmlatka Apostolata sv. Ćirila i Metodija (Zagreb, Kaptol 28.) pa će dobiti sve informacije.

—

ZNAČENJE BLAGDANA SV. PETRA I PAVLA. Na blagdan prvaka apostolskih sv. Petra i Pavla slavimo prvoga vrhovnoga glavara Crkve Kristove sv. Petra i prvoga velikoga širitelja kršćanstva sv. Pavla. U svima nama treba taj veliki katolički blagdan da pobudi sve veću odanost prema današnjem vrhovnom poglavaru Crkve Kristove. Sv. Ocu Papi i sve veću požrtvovnost za širenje i jačanje svete vjere. Mi smo Hrvati katolici kroz tisuću godina dokazali, da smo vjerni sinovi Namjesnika Kristova i da smo uvijek spremni žrtvovati sve za Crkvu i vjeru katoličku. I danas to treba da dokažemo. A dokazat ćemo, ako proslavimo ovaj blagdan i tim, da darujemo ma i najmanji prinos za katoličku štampu, tu najjaču današnju širiteljicu i braniteljicu Crkve. Danas naime slavimo i Dan Katoličke Štampe, pa se osim Petrova novčića, koji ide sv. Ocu Papi i sabiru darovi i za Pijevo društvo za katoličku štampu. Tako idemo tragom sv. Petra i Pavla. U tom je značenje ovog velikog blagdana apostolskih prvaka.

»Luč« dobiva potporu od Pijeva društva pa je potrebno, da mu se prijatelji »Luči« i oduže.

PIER GIORGIO FRASSATI

Kad je maturirao upisao se Frassati na politehniku u Torinu. Htio je postati rudarski inžinjer.

Čvrsto je prionuo uz studij, ali uza sve to je imao vremena i za katolička društva. Postaje članom udruženja F. U. C. I.

I u svome radu među akademičarima pokazuje uvijek svoju dobru volju, odlučnost u radu za dobro.

Dogodilo se da su liberalci razbili ploče Fucina (liberalci su izgleda svugdje jednaki) pa je grupa bila prisiljena da vodi pregovore. Međutim Pier Giorgio je predložio za liberalce, bez sumnje efikasnije sredstvo.

— Ja ću se tući! Imamo li ili nemamo pravo da branimo ploču? ili možda imaju oni pravo da je razbiju?

— Ali, dok budu samo dvojica, koji bi htjeli da skinu ploču skinut će je. Pa nije moguće čuvati je cijeli dan!

— Ali ja kažem da treba nekome dati dobru lekciju. Zatim bez prekida nastavi:

— Ali noćas je noćno klanjanje u S. Maria in Piazza. Idemo! I počeo je poticati drugove da idu s njim.

Eto tako je on u sebi usko povezao na oko beznačajno čuvanje ploče i noćno klanjanje, na oko dvije sasvim različite stvari, ali u praksi jedinstvenog i cjelovitog kršćanskog života dvije jednako važne manifestacije djelotvornog kršćanstva.

U društvu je po savjetu svoje majke (koju je uvijek slušao) ostao samo obični član. Ali kakav član! Piše jedan predsjednik društva Pier Giorgiova:

»Lako si možete predstaviti, kolika je to pomoć za svaki odbor, kad među članstvom ima takovog druga, koji odbijajući od sebe odborničke časti, ali znade što hoće, uvijek pomaže, ima autoriteta, pozna sve, prijatelj je svima, raspoložen je da učini svakom uslugu, spreman je da prihvati svaki posao i dobro ga izvrši, čovjeka sa kojim se uvijek može računati.«

Ako ove riječi apliciramo na naše prilike (mislim na »Domagoj« i ostala Ligina društva), tada bi se svi drugovi, koji su bili u odboru, i svi oni koji svome društvu žele dobra morali znati, da je odbor tu zato da vodi poslove društva, a da će ih tek tada uspješno izvesti, ako među članovima izvan odbora ima solidnu potporu članova, čiji lični autoritet može više značiti nego službeni autoritet odbornika.

Don Coiazzi spominje više zgoda, kad se mladi Frassati pokazao kao odlučan branitelj katoličkih ideala. Mi ćemo spomenuti događaje iz g. 1921.

Bilo je to u vrijeme snažnog gibanja talijanskih katolika. Kao prva jača manifestacija bio je kongres u Rimu, gdje se sabralo do 50.000 talijanske katoličke omladine. Vlasti su zlim okom gledale na tu manifestaciju. Zajednička pričest u Coloseumu bila je zabranjena, također je bila zabranjena i povorka gradom. Uza sve to se povorka formirala i krenula. Četice policije nijesu mogle zaustaviti 50.000 mladića. Međutim na Piazza di Gesu navalilo je konjaništvo. Prizor je bio neobično brutalan. Glavna se borba vodila oko zastava. Pier Giorgio je nosio zastavu *Fucina* iz Torina. Uložio je on svu svoju golemu fizičku snagu da je očuva. I zbilja uz pomoć dvojice drugova je uspio, tek im je koplje bilo slomljeno. Zaklonili su se u jedno dvorište. Kad je policija i tamo prodrla počelo je »pristojno« ispitivanje. Kad su doznali, da je Pier Giorgio sin Alfreda Frassati, njemačkog poslanika u Berlinu, odmah su se policijski lavovi pretvorili u krotke jaganjce i pozvali ga da slobodno ostavi dvorište. Međutim on nije htio ostaviti drugova ni zastave.

— Izaći ću, kad izađu i ostali!

Oduševljava se za ideju »Pax Romana« i sa svim žarom radi za kongres u Raveni.

U Berlinu se upoznaje sa drom Sonnenscheinom i proučava njegov rad i živo želi da bi se tako radilo i u Italiji.

I ako sin jednog senatora, poslanika Italije u Berlinu i vlasnika jednog velikog dnevnika ostao je uvijek jednostavan i priprost. Piše jedan njegov drug: »Prije nego sam se upoznao s njime, stvorio sam u sebi sliku sličnu osobama koje sam upoznao u Italiji: katolik po obiteljskoj tradiciji, konservativan, dobar za parade ceremonije, puni ljubeznosti, ali takove koja i te kako dobro ističe socijalnu distanciju, biće u svemu privilegovano, koje se udostoji posjetiti naša društva, ali svakome daje osjetiti, da njemu to ne treba.« Međutim pisac tih redaka se upoznao s Frassatijem i proveo s njim više drugarskih časova i tek je naknadno doznao da je to taj »slavni« Frassati.

Don Coiazzi pripovijeda o njegovoj jednostavnosti više zgoda: kako je vladao sa svojom služinčadi, kako je na kolima preko cijelog Torina skupa sa drugovima prevozio pokućstvo Fucina. Ta njegova jednostavnost dolazila je od toga što je on bio uvjeren o tome da je manji od svih.

Tako je jedamput u crkvi na ladanju nije imao tko da pokupi milostinju. On se ponudio te je po crkvi obilazio sa kutijom za milostinju. Na kraju je rekao župniku:

— Ako me drugi put budete trebali pošaljite samo po mene.

— A što će kazati Vaši kod kuće?

— Majci će biti drago, a otac će se smijati.

Drugi put je izlazio iz crkve sa krunicom u ruci, kad ga ugleda jedan drug pa ga zapita:

— Oh, Pier Giorgio, što si postao bigot?

— Ne, nego sam još kršćanin.

Kad mu je neki svećenik rekao:

— O, kako si dobar, odgovorio je:

— Pitajte moju mamu dali sam dobar!

Ljubav prema prirodi u njega je bila naročito razvijena. Najmilija mu je zabava bila: izleti u planine. Njegovu ljubav prema stvorenome je obuhvatala i čovjeka te je u njega bio visoko razvijen smisao za karitas. Bio je revan član Konferencije sv. Vinka. Na smrtnoj postelji se brine za svoje siromahe. Umro je nenadano i pun predanosti volji Božjoj.

* * *

Iznoseći ove zabilješke iz opsežne knjige Don Coiazzia mislimo da je »Luč« našem hrvatskom katoličkom narodnom đaštvu iznijela pred oči jedan primjer iz naših dana, živ dokaz da je moguće stvaranje ideala katoličkog akademičara — vjernika.

Frassati se nije isticao nikakvim posebnim talentom nego jedino čvrstom voljom da bude dobar i čini dobro te je time postigao da je postao uzor tisućama svojih drugova i da se danas oko 300 raznih društava i institucija talijanske katoličke omladine ponosi njegovim imenom.

B.

TEHNIČKE NOVOSTI

PROBLEM OSLOBAĐANJA ATOMSKE ENERGIJE. Moderna fizikalna nauka, u zadnje vrijeme svaki čas nas iznenađuje s pojedinim važnim rezultatima, pa i novinske vijesti

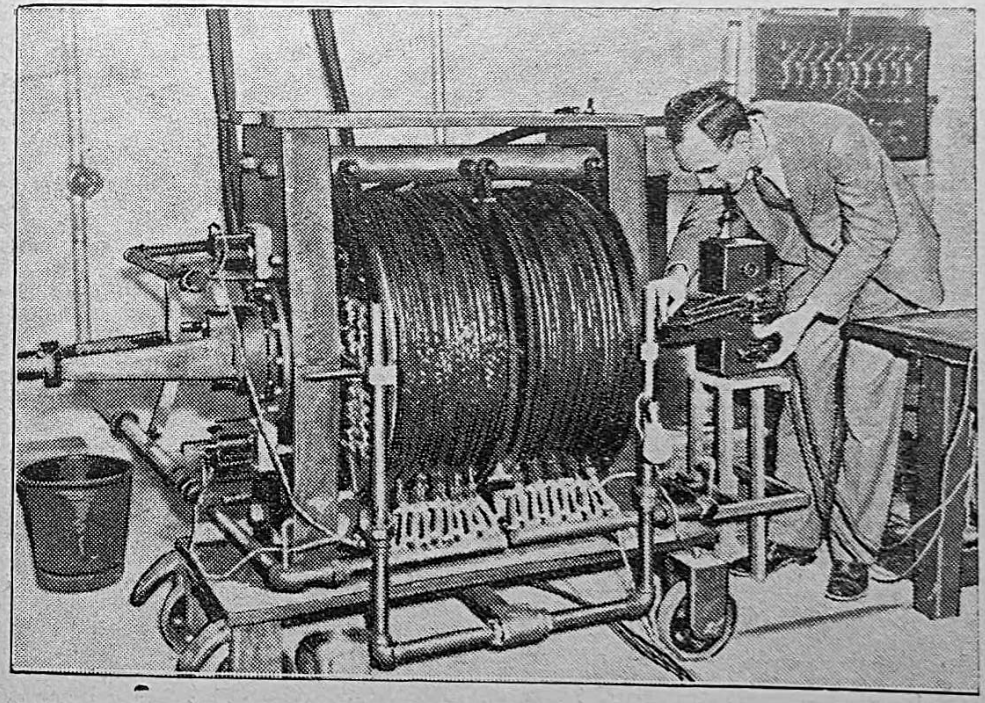

pišu o tome. Tako spominju razaranje atoma, protone, elektrone, fotone, oslobađanje intraatomske energije i sl. Znak je, da su to u neku ruku postali pojmovi, o kojima se može govoriti i širokim slojevima novinskih čitatelja. Jedna takova vijest upravo o »razbijanju atoma« pred malo vremena zainteresirala je cio svijet, jer predstavlja važnu etapu u razvoju eksperimentalne fizike, a za budućnost znači možda prvi važniji korak u smjeru ostvarenja nekad nebuloznih fantazija i utopističkih planova o upotrebi energija, koje su vezane na tvar kao takovu. Jer svi već znadu, sadašnja vrela energije na Zemlji su pred iscrpljenjem. Doduše nije to tako blizu, ali iza nekoliko generacija čovječanstvo će morati riješiti do temelja problem novih vrela energije, pošto broj ljudi na zemlji neprestano raste. Danas nas na svijetu ima već oko dvije milijarde, ali za koju stotinu godina bit će nas možda i tri do četiri milijarde. Ako vrela energije ostanu ista brzo će se iscrpsti, nestat će ih, jer količina potrebnih energija bit će danomice sve veća. Tko znade hoće li pronalazak novih vrela energije ići istim tempom sa porastom broja čovječanstva?

Na to pitanje nastoji danas već nauka dati konkretniji odgovor: već danas želi stvoriti bazu za ona vremena, kada će sva sadašnja vrela energije presahnuti.

Ta nastojanja moderne nauke nijesu nikakove težnje za nepotrebnim senzacijama, nikakova jurnjava za dobitkom, jer od prvih laboratorijskih eksperimenata obično imade malo konkretne koristi. Ali u redovima učenjaka nalaze se također ljudi, koji poput svih ostalih misle na budućnost iz prirođenog instinkta da barem budućim pokoljenjima bude bolje, nego što je nama danas. Da nema toga nagona kod ljudi i kod učenjaka, danas ne bi uopće bilo suvremene civilizacije. U nastojanju za ličnim održanjem uvijek se provlači kao crvena nit nesvijesna želja za boljim danima onih, koji slijede iza nas.

Mnogo još imade na svijetu neiskorišćenih vrela energije. Tu je prije svega drvo, koje bi se moglo racijonalnije iskorišćivati, tu je ugljen, što ga mi tako neracijonalno trošimo, a iz kojega bi mogli izvući veću snagu, tu je toliko biljaka, koje uz razne pridodatke možemo pritegnuti na službu čovječanstvu, tu je »plavi ugljen« — vjetar, koji je skoro na kopnu posvema neiskorišćen (na moru se još toliko jedrenjaka kreće silom vjetra!), tu je dobivanje energija iz zraka, gdje još ima mnogo toga što bi se dalo iskoristiti, tu su još energije, što se sakrivaju u unutrašnjosti zemlje, a o kojima znademo vrlo malo, tu su još neiskorišćene sile vode, nepoznate energije oceana, plime i osjeke te valova, tu imademo još silne energije sunčanih zraka, tu je na koncu konca orijaška sila što se sakriva u atomima, a koja će vjerojatno, jednom biti iskorišćena u korist čovječanstva.

Sve su to zalihe, koje su sačuvane za čovječanstvo, da se ne bi jednom našlo na prosjačkom štapu. Priroda se pobrinula za te zalihe i njih će čovječanstvo redom prerađivati, iskorišćavati i popunjavati prema sve većim potrebama.

Ali — energija što se sakriva u atomima bit će posljednji »adut« u rukama čovječanstva na zemlji: poslije toga moći će se pomišljati samo na iskorišćavanje energije što negdje lebdi u svemiru, ako do tada čovječanstvo uspije da osvoji svemir. Moderna fizika naučaje, da u jednom jedinom gramu svake tvari imade unutarnje na konstituciju tvari vezane energije u iznosu od 25,000.000 kilovatnih sati (to znači na pr. da bi energija jednoga grama tvari bila dovoljna za godišnju radnju zagrebačke gradske električne centrale). Za sada još ne znamo jednostavnog naputka kako da toliku veliku energiju pohranjenu u tvari zaista i oslobodimo, da nam izvrši radnju. Ali ako bi to tko požalio neka pomisli, da bi nam takovo znanje moglo biti i na propast, jer nije sigurno, da bi jednom započeti proces oslobađanja atomske energije mogli i zaustaviti da ne dođe eventualno do katastrofe globusa uslijed energijske poplave i poremećenja unutarnjih stabilnih stanja u tvari koja izgrađuje naše tlo i sve oko nas pa i nas. Ova bojazan je u nauci iznesena i to ozbiljno (Jeans, Nernst, Aston).

Nas u ovom kratkom razmatranju zanima atomska energija, jer će ta jednom, izgleda, biti pristupačna čovječanstvu. Ona etapa neće više značiti evoluciju nego revoluciju i suprarevoluciju.

Spoznajom da imade elemenata (radium i drugi), koji se raspadanjem pretvaraju u drugu tvar i kod toga razvijaju relativno orijaške energije, bio je učinjen prvi korak k otkrivanju tajne atoma i elemenata tvari. S raspadanjem radiuma (radioaktivitet) u vezi su počeci pokusa da se razore atomi, da se jasno zagleda u sve njihove tajne i da se oslobodi ona strahovita energija, što ih drži zajedno. Veliki broj učenjaka fizičara godinama se bavi tim problemom, godinama se vrše pokusi na sve strane, na sve načine, sa najrazličitijim sredstvima. Samo su ti pokusi vrlo skupi, jer je i radium vrlo skup i malo ga imade na svijetu, a tehnika nije još u stanju da nauci dade na raspolaganje vrela energije, kojima bi se mogao postići cilj, naime razbiti atome i osloboditi energiju što se u njima sakriva. No pokusi engleskih fizičara Rutherforda Cockrofta i Waltona u »Cavendish Laboratory« u Cambridgeu znače uspjehe, koji dadu naslućivati, da se nauka nalazi na dobrom putu. Njima je naime uspjelo razbiti atome litija i time odcijepiti od njega slobodne atome helija, a sve bez pomoći bombardiranja zrakama radiuma. Razaranje je obavljeno u evakuiranoj cijevi električnim kanalnim zrakama. Brzina ovih atomskih hitaca iznosila je 10.000 km na sekundu, a postignuta je naponom od 120.000 volta. *Brzina izbačenih atoma helija bila je mnogo viša nego čestica, koje su udarale litij, a oslobođena energija bila je 100 do 110 puta veća nego naletjelih zraka.* Međutim od 10 milijona udarenih atoma litija bio je tek prosječno razbijen jedan.

Značenje ovoga rezultata je vrlo veliko, jer su do sada za razbijanje atoma rabljene samo zrake radiuma i sličnih tvari, kojima se, kao i inače kod prirodnih automatskih pojava ne može povećati efektivnost. Sada je, kako se vidi uspjelo razbiti atome umjetnim vrelom zračenja kanalnim zrakama iz cijevi, koje nijesu još bile maksimalno opterećene. U tom smjeru radio je već otprije fizičar Lange i Brasch te van de Graaf, Millikan (slika) i Coolidge. Povećanje napona cijevi od 120.000 volta na više bit će lako izvedivo pa i do višestruko većih napona. Što više u zadnje vrijeme učinjene su cijevi s kojima će se moći preći na daleko veće napone.

Iako se iz prvih vijesti o razbijanju atoma litija razabire, da su oslobođene velike energije, ipak u tome ne možemo vidjeti odmah i mogućnosti praktične provedbe ovoga pronalaska i primjene atomske energije u većem mjerilu. No uza sve ograde treba ipak reći, da je time učinjen veliki korak i poticaj za daljnja istraživanja u do sada dosta zatvorenu

jezgru atoma. Kad se njezina tajna, prije ili poslije otkrije, doći će i do tehničkog iskorišćavanja ovih velikih energija.

O ovim rezultatima Cockrofta i Waltona od 2. svibnja ove godine izvijestio je odmah poslije pokusa u Akademiji znanosti u Parizu Jolyot i gđa Curie te su rezultate označili kao važan progres u problemu razbijanja materije.

Ovih par rezultata i nehotice nam postavlja pitanja, kakove će mogućnosti biti dane čovječanstvu, kad jednoga dana uspijemo istražiti bit atoma tako daleko da će nam biti lako upotrijebiti njihov sitni materijal za izgradnju nove materije.

O orijaškim energijama što će biti oslobođene kod razaranja atoma rekao je još prije par godina atomski fizičar Arnold Sommerfeld:

»Vrela energije unutar atoma, koja će razaranjem tihatoma biti u korist vanjskoga svijeta veličine su sasvim drugoga reda nego li energije običnih fizikalnih procesa. Svijet unutrašnjosti atoma je općenito zatvoren od vanjskoga svijeta. Na taj svijet ne djeluju razlike u pritisku i temperaturi kakove vladaju u vanjskome svijetu. U njima vlada zakon spontanosti, ničim ne spriječavanog i ničim ne otklonivoga raspadanja. Samo iznimno se po koji put otvore vrata što iz unutrašnjeg svijeta vode u vanjski svijet. Zrake koje kod toga izlaze glasnici su jednoga nama za sada zatvorenoga svijeta«.

Na našoj slici vidi se aparatura za razbijanje atoma u fizikalnom institutu u Pasadeni u Kaliforniji (U. S. A.) gdje radi prof. dr Millikan poznati dobitnik Novelove nagrade za fiziku. Na slici se vidi Millikanov asistent dr Anderson, koji radi na aparaturi sa cijevima na kanalne zrake kao što su slično radili engleski fizičari u Cavendish Laboratory u Cambridgeu. D. U.

KNJIGE I LISTOVI

DR FRA KARLO BALIĆ: KROZ MARIJIN PERIVOJ. (Štovanje Bl. Djevice Marije u franj. Provinciji Presv. Otkupitelja).

Kad se je naš hrvatski katolički pokret odmah u svojim počecima stavio pod osobitu zaštitu i okrilje Blažene Djevice, nije to bio slučaj ili neki nametnuti akt odozgo. Bila je to, apstrahirajući od milosti, koje nam Blažena Djevica dnevno dijeli, neodoljiva potreba i logični rezultat našeg hrvatskog katolicizma, koji na osobit način štuje i slavi Blaženu Gospu. Nema gotovo sela u kojem ne bi bilo barem kapele ili oltara posvećenog našoj Nebeskoj Majci. A gdje su pak ona glasovita Gospina prošteništa i svetišta širom Hrvatske u kojima se dnevno pale svijeće na slavu Majke Božje i viju žarke molitve k prijestolju Nebeske Majke? Tu bi bilo materijala za najljepši hrvatski katolički roman. Ali mi nažalost, nemamo ni najnužnijih skupljenih podataka, osim rijetkih izuzetaka, o tim našim svetištima i Marijinim crkvama.

Veliki zapadni katolički narodi, kako u predgovoru svog djela opaža i sam dr Balić, već imaju posebna djela o štovanju Blažene Djevice u tim zemljama, a mi toga, kako rekoh, nemamo. Tu prazninu u našoj religioznoj literaturi ispunio je donekle dr Balić s ovom knjigom. Kažem donekle, jer ova knjiga ne zahvaća cijelu Hrvatsku, nego samo jedan maleni njezin dio: Dalmaciju od ispod Velebita do Neretve. To je prostor po kojem je rasijana sa svojim samostanima i župama Provincija Presvetog Otkupitelja, te je njezin član dr Balić, kao prilog jubilarnom broju »Nove Revije« prigodom proslave Efeskog koncila, opisao u oduljoj radnji, kako su samostani i župe te provincije već od najstarijih vremena širili kult Majke Božje, osobito kult Neoskvrnjenog Začeća. Sada je dr Balić taj prilog otisnuo u posebnoj knjizi, dodavši joj još dvanaest starih popularnih marijanskih pjesama franjevaca, Marijinih pjesnika Babića (iz zbirke »Babuša«), Margitića (zbirka »Stipanjača«) i dr. i pedeset i jednu sliku Marijinih crkava, oltara i slika širom provincije.

Djelo je razdijeljeno u 4 dijela. Pošto nam je auktor u par lapidarnih i toplih rečenica ocrtao vezu između pobožnosti Gospi i franjevačkog reda i žalosno stanje dalmatinskih krajeva za turskih najezda, opisuje nam s mnogo osjećaja i žarke ljubavi u glavnim potezima razvitak Marijinih svetišta i njezino štovanje diljem srednje Dalmacije. U drugom dijelu kaže, kako su franjevački kapituli u našim stranama već početkom XVIII. stoljeća preporučivali i naređivali posebna štovanja i molitve Nebeskoj Majci a osobito kult Bezgrješnog Začeća. U trećem dijelu donaša pošt. otac marijansku literaturu (osobito poeziju) od Sitovića pa do najnovijih vremena, do Despota, Puretića i dr. U četvrtom dijelu izlaže utjecaj i zasluge franjevaca oko širenja Marijine slave u narodu. Zatim dolazi dodatak s pjesmama i ilustracijama.

Zaista lijepo i poučno djelo! Dr Balić je s mnogo ljubavi prema Nebeskoj Majci, ne žaleći ni truda ni vremena, marno sakupio sve podatke i proučio stare rukopise i djela, te nam dao u svakom pogledu uspjelo djelo. Osobitu mu važnost daje golemi naučni aparat, što dokazuju silni citati i bilješke. Ovo djelo ima, osim povjesne, i književno povjesnu važnost. Jer tu učeni pisac popravlja Klaića, Prohasku i druge povjesničare i književne historike.

U preglednoj i dobro zahvaćenoj građi mnogopoštovani nam auktor daje epopeju Marijine slave i Marijine kulta u ovim siromašnim hrvatskim krajevima, a auktori te divne epopeje bijahu sinovi Asiškog Ubogara: hrvatski franjevci, koji su u svim zgodama i nezgodama dijelili zlo i dobro sa svojim patničkim hrvatskim narodom, ne ostavljajući ga ni u najtežim ča-

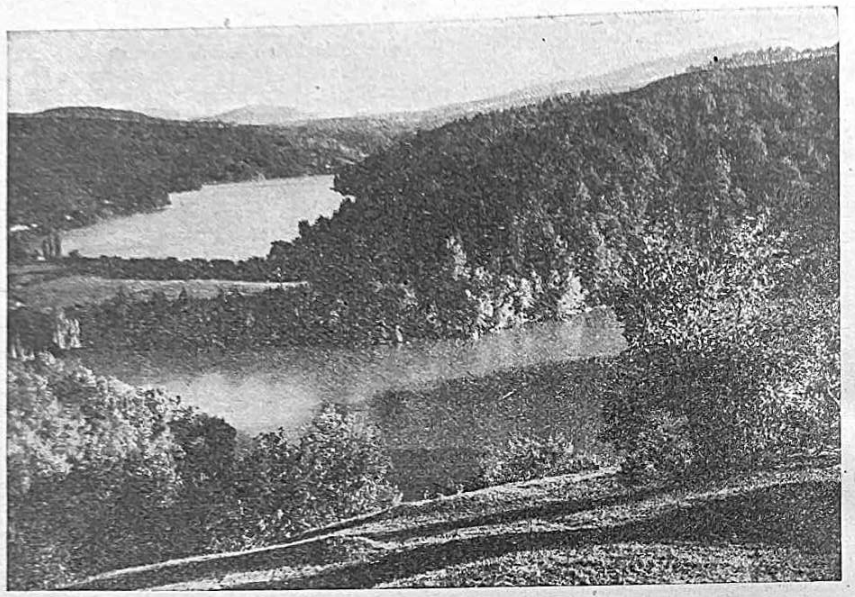

PLITVIČKA JEZERA: PROŠĆANSKO JEZERO I CIGINOVAC

sovima već ga bodraha ulijevajući mu nadu i pouzdanje u Kraljicu Hrvata, koja će ga izvesti iz svih jada i nevolja...

Djelo se čita kao najzanimljivija monografija, jer je pisac lakim stilom i zamjernom vještinom uspio da hladne citate i povjesne činjenice isprepleteslatkim Marijanskim starim pjesmicama i zadahne toplom ljubavlju prema Nebeskoj Majci, toj darovateljici svih milosti.

Ovakovih bi nam knjiga trebalo! I. B.

DRUŠTVENA POZORNICA. Već dugo se osjećala potreba jednog niza dobrih gluma, koje bi služile raznim katoličkim društvima kod njihovih priredaba. O tome se raspravljalo i na našem lanjskom ferijalnom tečaju na Bolu. Taj toliko potreban rad preuzeše na sebe »Društvo sv. Jeronima« i »Knjižara Narodne Prosvjete«. Odluka je stvorena početkom ove godine. Knjižnica ima danas 7 komada, od toga 4 glume za samo muška lica, 2 glume za djecu i 1 gluma za samo ženska lica. Jedna komedija je tako pisana da je mogu igrati i muška i ženska lica.

Đacima će naročito dobro doći glume: »Mali ptičari«, »Dođi, idi za mnom!«, »Dvije majke«, »Ukleti hotel« i »Četiri dječje glume«, tako da za sada svako naše đačko društvo ima dosta dobar izbor, a kako će se redovito izdavati nove glume to će biti dobro da drugovi prate izdanja ove kolekcije.

Osobito će drugove obradovati činjenica, da će u ovoj kolekciji izaći i toliko potrebni priručnici o režiji, maskiranju, izboru komada i sl. pa će im i to puno pomoći u radu oko društvene pozornice.

Interesenti se mogu na uredništvo »Društvene pozornice« (Zagreb, Kaptol 29.) obraćati i po informacije, koje će im vrlo rado biti poslane.

JERONIM KORNER: BLISTAVI RUB. Jeronim Korner, poznat čitaocima »Luči« po svojoj suradnji u njoj, izdao je nedavno zbirku pjesama: »Blistavi rub«. Svakako je to jedna od rijetko solidnih zbirki pjesama, koje su se u posljednje vrijeme pojavile i ističe se među ostalim brojnim intenzivnošću čuvstva, nepoziranom čednosti izraza i manire. Ne razmeće se, u idejnom pogledu, naučenim frazama, kako je to postala nažalost čudna moda kod mlađih pjesnika, već diskretno i nenametljivo stvara ne krijući svoga uvjerenja.

Jedna od glavnih značajki ove zbirke jest neka daleka tuga za nečim što je bilo lijepo i drago; lijepo kao ono svježe proljeće kad su bile vlažne oči i pramovi kose njegove mrtve majke, kao tuga, puna otmjenog bola i ljepote, tuga u djevojke, koja u blistavom rubu tanjura vidi, ono što joj je najdraže, i što jasno kao u halucinaciji odsijeva sa ruba tanjira: ljude s kapicama plitkim na glavi, kako se razmahuju svijetlim oštricama po travi. Nekad se zna zanijeti u pejsaže (»Žetelice«; »Pjesma Boki«) i pri tom rijetkom plastikom dočarava slike i boje zasjenjene lakom nostalgijom. Neke crte u svojoj diskretnosti ne zaostaju za profinjenim »Paysages belges« Paula Verlaina. Dovoljno je samo proosjetiti ljepotu i zvonkost muzike i

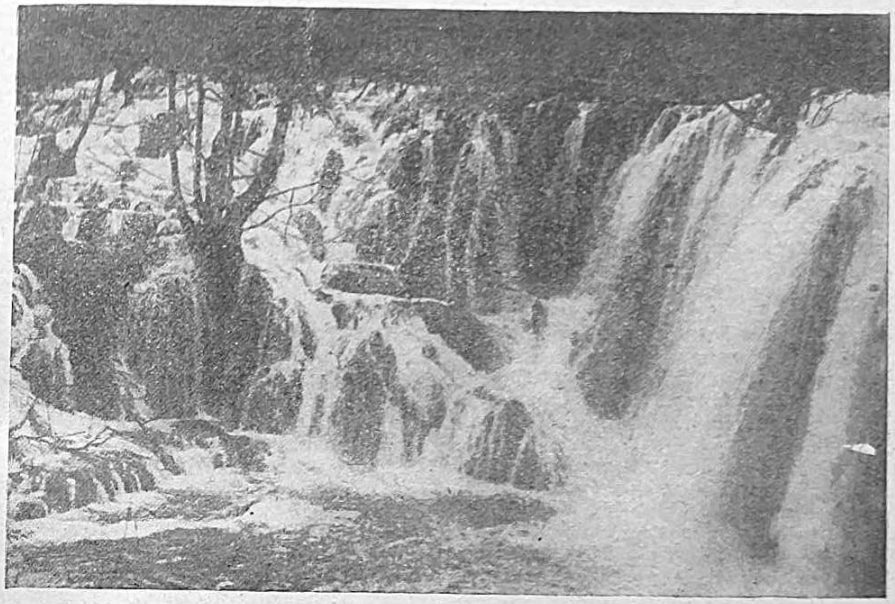

PLITVIČKA JEZERA: MALI GALOVAC (U PROLJEĆE)

sadržaja u »Žetelicama« kao i diskretnost »Proljeća u pristaništu« ili »Školja od Perasta«:

»I danas kad bora moje čelo para
i kad su od sunca draže sumorne noći,
čelo se izgladi sjajem,
kad srce se moje otvara: —
u njem su — moći!«

(*Školj od Perasta.*)

Ciklus »Angelus« sa pjesmama »Corpus Domini«, »Prije tijelovske pričesti«, »O, Majko Vaseljena«, »Angelus« odlikuju se snagom i dotjeranošću izraza, koji je ovdje cjelovitije dan, nego igdje u zbirci. Autor se ovim ciklusom iskazao kao pjesnik suptilnih i vedrih motiva religije, koja je, budući vječna, neiscrpivi i nepresušni izvor inspiracije kroz vjekove. Osim toga je pjesnik dao ovim ciklusom znati našoj epigonskoj sredini, da je svoj, da posjeduje svoju individualnost i da je zna cijeniti i očuvati. U pjesmi »Ubogi svirač«, koja je zbilja formalno uspjela pjesma, Jeronim je Korner pomalo nejasan s idejne strane, ali u sklopu ostalih pjesama zbirke ta nejasnost ne znači mnogo, pogotovo, kad se zna, da je to jedna od njegovih prvih pjesama.

Pjesnikove boli i samoće, crnine i tuge nailaze pri kraju zbirke sve određeniju notu u krajnje individualiziranom izrazu, ali ipak pjesnik i tu zna naći lijepo, zna naći i u crnini sjaj.

Ova zbirka mladog pjesnika je neizvještačeni dokumenat talentiranosti svoga auktora.

I.

ĐAČKI SVIJET

RAD »PAX ROMANA« U PROŠLOJ GODINI. U prošloj godini »Pax Romana« je osobitu pažnju posvetila problemu mira i to u prvom redu baš radu oko ispravnog shvaćanja mira. »Pax Romana« stoji na stanovištu, da mir sam po sebi nije ništa (takav mir imademo uostalom mi i danas) već je on usko povezan sa subjektivnim i objektivnim redom, znači u prvom redu sa unutarnjim dispozicijama pojedinaca i naroda. Pravda sama nije dovoljna, potrebni su osjećaji humaniteta, požrtvovnosti, čednosti i ljubavi.

Dakle »Pax Romani« nije cilj neposredno djelovanje na vlasti već ona želi u dušama članova svojih federacija stvarati i izgrađivati k a t o l i č k o shvaćanje mira. U tom su smjeru priređeni mnogi kongresi, skupštine i sastanci, kao Kongres francuskih katoličkih studenata u Grenoblu (travnja 1931). Međunarodni kongres belgijske federacije katoličkih studenata u Bruxellesu (travnja 1932), Skupština njemačkih federacija (prosinca 1931), te Skupština švicarskih katoličkih studenata u Fribourgu (siječnja 1932). Moramo nadodati još t. zv. »Semaines d'etudes«.

Jedna je priređena travnja 1931 u Grenoblu za njemačke, francuske i švicarske studente,

a druga u Luxembourgu travnja 1932 za njemačke, belgijske, francuske, nizozemske, svicarske i luksemburške studente. U Luxembourgu se je raspravljalo o odnosu katoličkog studenta prema pitanju nacijonalizma i internacijonalizma. Ovaka »Semaine d' etudes« je već pripravljena i za studente istočne Evrope. (Kongres u Zagrebu). Ovakvi sastanci mnogo doprinašaju međusobnom zbliženju katoličkih akademičara iz raznih krajeva i naroda, koji su odijeljeni uslijed političkih i drugih protivnosti. Rezultati ovakovih »Semaines d' etudes« su u svakom pogledu zadovoljavajući.

Pax Romana je još s uspjehom reorganizirala Komisiju za Međunarodnu Intelektualnu Suradnju. Kao uspjeh međunarodnog katoličkog studentskog gibanja treba zabilježiti i kongres katoličke akademske štampe u Lillu.

Sekretarijat za misije sprema u Fribourgu kongres.

Od važnijih kretanja na međunarodnom životu katoličkih studenata treba zabilježiti osnivanje sekretarijata katoličkih akademičara ibero-amerikanskog sa sijelom u Meksiku. U južnoj Africi i u Indiji su u osnutku federacije katoličkih akademičara. Osim toga »Pax Romana« se sprema da pošalje svog delegata u Sjedinjene Države, da tako stupi u užu vezu sa tamošnjim katoličkim studentima.

Naredni kongres »Pax Romane« bit će u Bordeauxu i Lourdesu (8—14 kolovoza 1932).

KOMISIJA ZA INTELEKTUALNU SURADNJU U KRILU »PAX ROMANA«, razaslala je svim federacijama Pax Romane cirkular, u kojemu javlja, da je pod vodstvom Mgr. Baupena sastavljena od predstavnika federacija ovih narodnosti: Nijemaca, Francuza, Poljaka, Hrvata (Lipa), Litvanaca, Luxenburga, Rumunja i Švicaraca. Osim toga nastoji se da bi se od onih federacija, koje nemaju svoje predstavnike u Parisu, dobili stalni dopisnici.

Sada se komisija bavi sabiranjem bibliografije, dakle djela, koja se mogu preporučiti studentima na proučavanje. Popisi će biti tiskani u »Folia periodica«.

Osim toga komisija će nastojati, da članove komisije stavi u kontakt sa pariškim institutom komisije za intelektualnu suradnju Društva Naroda.

AKTIVNOST INTERNACIONALNOG SEKRETARIJATA KATOLIČKE AKADEMSKE ŠTAMPE. U posljednjem našem broju izvijestili smo o konkretnim rezultatima kongresa međunarodne katoličke štampe u Lille. Tom je zgodom odlučeno da će u Lille biti osnovan Međunarodni sekretarijat katoličke akademske studentske štampe S. I. P. U. C. (Secretariat International de Presse Universitaire Catholique). Sekretarijat je već stupio u kontakt sa Pax Romana i u sporazumu s njom započeo akciju. Tako su već pozvane sve đačke federacije da stupe u kontakt sa sekretarijatom. Poslani su upitni arci i zatražene točne informacije o studentskoj štampi i radu katoličkih akademičara kao i o tome, koliko je o kongresu u Lillu pisala domaća štampa pojedinih federacija.

Naša Liga je već dobila u zamjenu »Catho« organ Federacije katoličkih studenata u Lillu, općenito priznat kao najbolji list svoje vrste. Poslali smo podatke o našoj štampi, koji će biti tiskani u internacijonalnom Almanahu katoličke studentske štampe, koji će izaći u nakladi internacijonalnog biroa katoličkih novinara.

SURADNJA NAŠIH NAJMLAĐIH

PJESNIKOVA NEPRILIKA.

Prebacio lijevu preko desne
Olovku u usti grčevito glođe
S njom tek katkad po uhu se kresne.
Čeka da mu Muza u posjete dođe.

Ali Muze danas na Parnasu nema
Sigurno sad doći u pomoć mu neće,
Misli mota, tako i kad drijema,
Te utješno sanja: »Pjesnik nema sreće!«

Ispavao se u pjesničkoj mjeri
Na stolu je spazio plakate:
»U buduće pripazite jer i
Muza ima uredovne sate.«

T. S.

Opaska: Vidi se da si čitao starije pjesnike, a inače očito za Tebe muza nije imala »uredovne sate«, jer ni u ovoj ni u ostalim pjesmicama nema poezije, pa nema. Tek nešto malo humora. Pa i to vrijedi. Kušaj pisati u prozi, ali najprvo nađi zgodan sujet.

VEČERNJA ŠUMA.

Šumom je glazba Schopina
Granama drščću leptiri.
Zelenilo. Kukavica. Oblak je krvlju natopljen.
Moja je duša šuma predvečernja.

Bigliše slavuj. Bogata šuma bogatstvu pjeva
Siromaštvu:
9. 7, 0. 7; 0,000 001.
Vedrina mi dušu nosi visinom!

Rashlađen zrak je šaptao lišću.
Tišinska dolina pjevala sva:
Slatku pjesmu u noći; ljubavi snenoj.

KARLOVAC. JOSIP ŠARINIĆ.

Opaska: Urednik je dobio uz ovu pjesmu i pismo, u kojemu autor ove pjesme piše: »Pjesma je originalna novost. Sa tom sam pjesmom uveo novi smjer u književnost i nazvao ga »Numerizam«. Naime i *brojevi su riječi!!!* Glavno je estetski ideal. Molim Te uvrsti...«

Eto ja ispunjam drugu želju pa neka se veseli i čekam kako će uznapredovati ovaj novi »smjer«.

MOJOJ MAJCI.

Kada sa sestrom u šumi zabludih
izranismo stope, Ti si puna prijetnje
ljubeći nas rekla: Djeco, Vi ste ludi...
i klela si naše skitalačke šetnje.

Stajali smo nijemi pokraj tvojih nogu,
a Ti si — ko lahor, bistrom poput rose,
kad zanjiše vodom na mirnome logu —
smiješila se i mrsila naše plave kose.

Milujuć nas tako tvojom rukom svetom —
uzdrhtanim glasom rekla si: O, dijete,
ja ću ostariti dok vi odrastete...

I nizaše se dani neobičnim letom,
al mladosti, majko, još u tebe ima:
u smiješku Ti ona cvijeta i sja u očima.

THEODORE BAUVILLE. PREV. Ž. ANDRIJANIĆ.

M I D I.

Podnevna žestina s tisućom iskara
po srebrnom platnu s plavog neba pala.
Sve je mirno, i bez daha zrak izgara;
u ognjenom plaštu zemlja je zaspala.

Beskrajna širina i polje bez hlada,
usahli izvori gdje su stada pila;
daleka je šuma nijema potamnila
i nepomična u teški odmor pada.

Kadkad se — ko uzdah duša koje gore
u grudima klasja što među se zbore —
talasanje rađa draženo i meko,
i na horizontu umire daleko.

U blizini leže tu volovi bijeli,
drijemaju i pjene po mesnatom vratu;
pogledi im prate mlohavi i vreli,
zakopanu sanju, vječnu nepoznatu...

LECOMTE DE LISLE. PREV. Ž. ANDRIJANIĆ.

Opaska: Donosimo ove dvije pjesmice, da se vidi da je i prijevod pošten posao, osobito, ako se savjesno prevodi dobar pjesnik, čak je taj posao i — koristan. A to je ono glavno čemu i služi ova rubrika, naime da mlađi drugovi nešto nauče.

MJESEČINA KOD PLAVOG PROZORA

Kod prozora čekam, mjesečino draga,
Jer me mijem stakla svojom zlatnom kosom;
Vjetar mi je streso kao travu s rosom,
Što je jutrom htjela da cvjeta u lugu!

U njegova su stakla upravljene mi oči
I gledam si u njima neizmjernu tugu
Kako mladost ona kapljama se toči
Ironija, — sarkazam moj život je u rugu.

Starih breza, onih borova i hrasta
Što se boje vjetra, oblaka i plača,
Mjesečina sije, — plavu gladi kosu
Sa peludom ruže i mirisna drača!

ZAGREB. BORKA ŠARINIĆ.

JUTARNJE PJEVANJE.

I probudile me te mile ptičice
pjevajući
skakajući
po cvatućim granama naše lipe.
(Do mog odmah je prozora)
Lahorići su se igrali sa dva zastora
na mom prozoru
i dolazili su u sobu, blagi, mili, topli.
A neki uto od pjevača
na najbližoj do prozora grani
zapjeva pjesmu...
meni poznatu. Razumio sam ga.
Pjevo je, iznašajući najskrovitije tajne
moga srca.
Što nikomu kazao nisam.
Kako to on znade?
Skočio sam da ga pitam (pun nade)
ali je odletio, tek grančica se na kojoj stajaše,
zanjihala.
A ja sam ostao misleći: kako to on znade?
Tko mu je sve to kazao?
Njemu malom ptiću.

B.

Opaska. Pjesmica je ispjevana u jednom dahu, spontana je i izgleda kao da je uistinu proživljena. To su njezine velike prednosti.

Međutim ne zaboravi, da je ritam slab, tako da je pjesma mjestimice proza. Uza sve to pjesmicu donosimo radi gore istaknutih prednosti.

SJEĆANJA.

U noćnoj tišini kad mjeseca zrake,
kroz stari prozor osamljene kule,
lijevaju čar svoj po magičnom sagu.
dolaze preda me uspomene vedre.

Tad se rado sjećam onih sretnih dana
kad je čista svjetlost dušu poplavila,
kad su slatke pjesme dizale mi srce,
a sada tek leže u dubini sanja.

I dok blijeda veče priča davne sanje
o radosnom miru i vječnomu maju,
preda mnom se dižu uspomene slatke
koje čedno prate, bijelo, sveto janje.

Te su slatke misli iz djetinjstva ranog
ovile mi dušu ko koprena bjela,
koje moje misli dižu put visina,
kroz oblake snene, iz večerja hladnog.

BG.

Opaska. Pjesmica nema ništa naročitog. Odnosno ima jednu prednost da nema u njoj većih hrapavosti već se može pročitati dosta glatko. Inače frazologija pjesme je dosta oskudna i banalna. Nalažimo tu neki »magični sag«, »blažene slatke pjesme«, tradicionalno »blijedo veče«, prastare »davne sanje« i neke čudne pospane oblake. K tome je pjesma još i previše slatka (tri puta epitet sladak).

FILATELIJA

MEĐUNARODNE LIČNE VEZE FILATELISTE.

Više smo puta govorili o međunarodnim vezama filatelista putem brojnih međunarodnih društava i stručnih časopisa. Ali su isto toliko važne, možemo reći i važnije, međunarodne lične veze između filatelista. Pri tom ipak treba istaknuti da su gotovo sve te veze uspostavljene putem međunarodnih filatelističkih društava i časopisa.

Lične veze filateliste su osobito važne u pitanju zamjene maraka, kao i u kupo-prodaji. Sa filatelističkog gledišta treba dati prvenstvo zamjeni, što ipak ne znači da svaka kupnja odnosno prodaja znači običnu trgovinu. Mnogi filatelisti prodaju, da bi s tim novcem mogli kupiti one marke, do kojih bi inače veoma teško došli zamjenom. Zamjena i prodaja su jednostavne stvari, koje se lično obavljaju, ali su velike poteškoće kad se to mora činiti preko pošte. Gubici pošiljaka i krađe maraka su na dnevnom redu, a koliko opet moramo muke uložiti da nam pošta isplati bar dio vrijednosti, razumije se, ako je osigurano. Ali nije to najveća zapreka međunarodnom (i uopće poštanskom) filatelističkom prometu. Mnogi spekulanti i nepošteni filateliste iskoriste povjerenje kojeg filateliste, te mu nikad ne odgovore na pošiljku. Ovo je povjerenje inače potrebito, jer uvijek mora netko prvi poslati marke u zamjenu. Da se donekle stane na put ovakvim tipovima veliki filatelistički listovi i časopisi imaju »crne liste«, na kojima se iznose ovakvi slučajevi, te se tako obavijeste drugi filatelisti, da vide s kim imaju posla. Ipak ove »crne liste« imaju važnosti samo za prave filateliste, a što je brige običnim spekulantima, što su na nju dospjeli. Zato se treba uvijek obratiti kojem filatelističkom društvu, da vam ovo dade upute o licu, s kojim imate stupiti u veze. Uza sve to treba najviše povjerenje i poštenje!

ODIJELJIVANJE MARAKA. (Kako ćemo međusobno odijeliti marke u arcima.) Prve marke gotovo svih država nijesu u arcima bile uopće odijeljene na nijedan način. Odijeljivale su se jednostavno nožicama (škarama ili makazama, ako hoćete upotrebiti te bespotrebne tuđinke!) po bijelom prostoru, kojim su marke okružene. Razumljivo je, da se nije uvijek pri tom pazilo (osobito pošt. činovnici), pa bi se prešao bijeli prostor, prerezala bi se sama slika, te bi se marka na taj način oštetila i upropastila. Inače treba uvijek paziti, da se marke ne režu uz sam rub slike, nego treba pustiti što više bijelog papira okolo slike. Potpuno »obrezane« marke izgledaju neukusne i mršave. Ovakve prve marke zovu se *izrezane* (schnitte, taille, incision itd.), a tako su se marke odijeljivale prvih 10 godina filatelije, t. j. do oko 1850-tih godina.

Engleska se opet sad pokaže najnaprednija u filatelističkom pogledu. Prva uvodi t. zv. *probadanje* maraka, i to odmah iza izuma stroja za probadanje. Od Irca Henry-a Archera otkupi taj patent za 4000 funti. Sada se probada prostor između maraka, te se na taj način olakšava čovjeku da sam pravilno prostom rukom odijeli marku od marke. Ne prave se još rupice između maraka (to je kod zupčanja!), nego se papir samo probode u toliko, da možemo marke lako i pravilno odijeliti. Ovo probadanje se može vršiti na više načina, pa imamo:

lučno, linijsko, križno, pilasto i zupčano

Sad dolazi kao najnoviji i najsavršeniji stepen *zupčanje*, koje se razlikuje od probadanja u tom, što se ovdje prave rupice na prostoru između pojedinih maraka, te kada marku odijelimo nastaju manji ili viši zupci, koji su prije spajali pojedine marke i zatvarali izbušene rupice. Ovo zupčanje može biti *veliko* ili *maleno*, prema tome dali su rupe, odnosno kasnije zupci viši ili manji. Isto tako zupčanje može biti *uže* ili *šire*.

Dakle imamo 3 stepena u razvoju odijeljivanja maraka. Prvo je izrezivanje, drugo probadanje i zadnje zupčanje.

Iz početka su, kako smo već spomenuli, gotovo sve države upotrebljavale izrezivanje, a Engleska prva upotrebi probadanje. Kasnije i Engleska prihvaća zupčanje. Ovaj prelaz kod Engleske možemo smatrati kao opći.

Ali ipak nije svugdje slijedilo zupčanje iza probadanja. Mnogi i dalje zadrže probadanje, a mnogi se opet vraćaju na zupčanje. Neki su opet

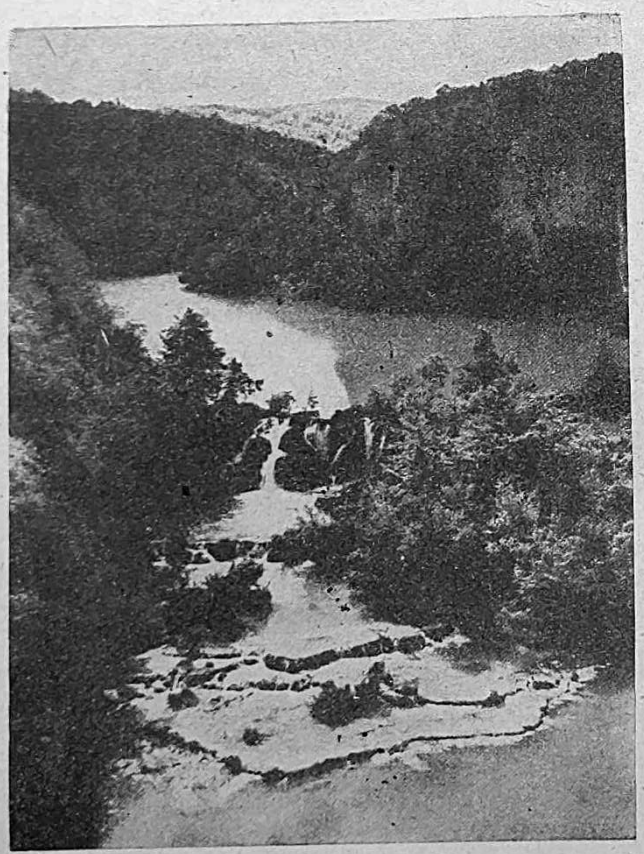

PLITVIČKA JEZERA:
DONJA JEZERA, MILANOVAC
I SLAPOVI M. TRNINE

PLITVIČKA JEZERA:
SASTAVCI: LIJEVO:
PAD NOVAKOVIĆA BRODA,
DESNO: PAD PLITVICA

do kasnog zadržali izrezivanje, kao Grčka n. pr. sve do 1892. god.

Ovo sve govorimo općenito, jer pojedina izdanja se pojavljaju bilo u kojem obliku odijeljivanja.

IZ AEROFILATELIJE. (Nova izdanja maraka za zračni promet). Aerofilatelija, ta najnovija grana filatelije, mnogobrojnim i ukusnim novim izdanjima privlači sve više i više sakupljače i tako se broj ovakvih specijalista naglo povećava. I u ovom broju »Luči« javljamo neka nova izdanja.

Danzig je izdao prigodnu seriju od 5 komada povodom zračno-poštanske izložbe, koja se održaje srpnja 1932 u slobodnom gradu Danzigu. Izdanje je priređeno tako, da se je na starije izdanje pretiskala nova vrijednost i natpis »Luftpost Ausstellung 1932.« — *Guatemala* je izdala privremeno izdanje za zračni promet na isti način kao Danzig: na izdanje od god. 1926. pretisnuto je »Servizio aereo interior 1932.« — *Italija* uopće u zadnje vrijeme izdaje brojna i ukusna izdanja prigodom svih mogućih (a i nemogućih !) jubileja i proslava (a u tom je pogledu Italija na daleko poznata !). Tako je uz Danteovo izdanje, o kojem govorimo na drugom mjestu, izdala veoma ukusnu aeroseriju s likom genijalnog slikara Leonarda da Vinci i s njegovom izrekom »Pigliera' il suo primo volo empiendo l' universo di stupore !« Prva marka ove serije prikazuje (5 kom.) »Letećeg čovjeka«, poznatu sliku ovog najvećeg slikara svih vremena. — *Kanada* ima novo privatno zračno izdanje. — *Nikaragua* je pak pustila u promet uz novo aerofilatelističko izdanje i 2 dobrotvorne marke zračne pošte, a i *Patagontija* je dobila svoje prvo zračno izdanje (a kada će Jugoslavija ?)

NOVE MARKE. *Afganistan* je izdao novu seriju od 40, 60 i 80 puta, te 1, 2 i 3 afgana; *Andorra* je dobila novo izdanje na taj način, da se je na francuske marke od 1 i 2 Fr. udario pretisak »Andorre«; *Australija* ima 3 nove doplatne marke s vodoznakom krune i znaka C of A; *Belgijski Kongo:* nova veoma ukusna serija od 15 komada sa slikama egzotičnih krajobraza i karakterističnih motiva iz urođeničkog života; *Cookovo Otočje* (Kukovo O.) je dobilo novo ukusno zajedničko izdanje mjesto dosadašnjih posebnih izdanja za otoke Aitutaki Peruhyu i Razotongo; *Čehoslovačka* je izdala spomen-seriju M. Tyrša za ovogodišnji sokolski slet u Pragu prigodom jubileja Miroslava Tyrša, osnivača sokolstva; *Estonija* je pustila u promet spomen-marke o 300-godišnjici sveučilišta u Dorpatu; *Guvalior:* nove marke od 1 i 2 ane; *Island:* nova dvobojna serija od 4 komada; *Italija* evo opet izdaje jedno ukusno jubilarno izdanje. Izdana je Danteova spomen-serija s likovima velikih talijanskih i svjetskih pjesnika i velikana. Tu je Giovanni Boccaccio, Nikola Macchiavelli, fra Paolo Sarpi, Vittorio Alfieri, Ugo Foscolo, Giacomo Leopardi, Giosue Carducci, Carlo Botta, Torquato Tasso, Francesco Petrarca, Lodovico Ariost i na koncu kao kruna svega Dante Allighieri, besmrtni pjesnik »Božanstvene Komedije«. Italija je još izdala i Garibaldijevu spomen-seriju od 10 komada. *Kina* je u spomen Sun-jat-sena izdala još 3 nove vrijednosti; *Litvija* ima nove novinsko-paketne dobrotvorne marke u korist nar. obrane; *Madžarska* je izdala nove marke prigodom 700-godišnjice smrti Sv. Elizabete; *Norveška* ima novo Björnson-ovo spomen-izdanje; *Patagonija* je u novoj reformnoj promjeni Argentine kao savezne države dobila poštansku autonomiju, pa je na argentinske marke udaren vertikalni pretisak »Patagonija«; *Siam* ima novu seriju prigodom 150-godišnjice dinastije; a *Talijanski otoci u Egejskom moru* dobili su talj. jubilarno izdanje Sv. Antuna s pretiskom »Isole italiane dell' Egeo«. Ima 7 komada. — TIMOR.

ŠAH

GLASOVITE PARTIJE U ŠAHOVSKOJ HISTORIJI.

Igra kraljevoga lovca.

Bijeli: Anderssen	*Crni: Kizericki*
1. e2—e4	e7—e5
2. f2—f4	e5×f4
3. Lf1—c4	Dd8—h4+
4. Ke1—f1	b7—b5
5. Lc4×b5	Sg8—f6
6. Sg1—f3	Dh4—h6
7. d2—d3	Sf6—h5

8. Sf3—h4 Najbolje. Prijetilo je Sh5—g3 + s dobitkom kvalitete. Na Kf1—g1 ili Kf1—f2 slijedili bi Dh6—b6+.

8. — — — —	Dh6—g5
9. Sh4—f5	c7—c6

Na 9. g7—g6 slijedi 10. h2—h4, Sh5—g3+ (Na Dg5—f6 11. Sb1—c3), 11. Kf1—c1, Dg5—f6, 12. Sf5×g3, f4×g3, 13. Dd1—c2. Bijeli stoji vrlo dobro.

10. Th1—g1. Daleko proračunana žrtva figure	
10. — — — —	c6×b5
11. g2—g4	Sh5—f6
12. h2—h4	Dg5—g6
13. h4—h5	Dg6—g5
14. Dd1—f3. Prijeti Lc1×f4 s dobitkom dame.	
14. — — — —	Sf6—g8
15. Lc1×f4	Dg5—f6
16. Sb1—c3	Lf8—c5
17. Sc3—d5	Df6×b2
18. Lf4—d6. Genijalan potez. Bijeli žrtvuje Ta1.	
18. — — — —	Db2×a1+

Ili 18. — — Lc5×d6 19. Sf5×d6+, Ke8—d8, 20. Sd6×f7+ Kd8—e8. 21. Sf7—d6+ Ke8—d8. 22. Df3—f8 mat.

19. Kf1—e2	Lc5×g1

Više izgleda pružalo je Da1—b2. Na 19. — — Da1×g1 slijedi naravno 20. Sf5×g7+, Ke8—d8. 21. Ld6—c7 mat. 20. e4—e5. Ovim odličnim potezom spriječena je danima obrana pješaka na g7 i sada prijeti ponovno mat u dva poteza.

20. — — — —	Sb8—a6

Na 20. — — f7—f6 slijedi 21. Sf5×g7+, Ke8—f7 22. Sd5×f6 Kf7×g7. 23. Sf6×e8+. Ili 20. — — Lc8—a6. 21. Sd5—c7+, Ke8—d8. 22. Sc7×a6 ! Db2—c3 (ili Lg1—b6. 23. Df3×a8, Db2—c3 24. Da8×b8+ Dc3—c8. 25. Db8×c8 +Kd8×c8. 26. Ld6—f8 !) 23. Ld6—c7+, Dc3×c7. 24. Sa6×c7 Kd8×c7 (na Sb8—c6 slijedi 25. Sc7×a8, g7—g6. 26. Ke2—f1 g6×f5 27. Kf1×g1) 25. Df3×a8 s prijetnjom Sf5—d6.

21. Sf5×g7+	Ke8—d8
22. Df3—f6+	Sg8×f6
23. Ld6—e7 mat.	

Ova odlična Anderssenova partija dobila je nadimak »Besmrtna partija«.

Filidorova obrana.

Bijeli: Bird	*Crni: Morphy*
1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	d7—d6
3. d2—d4	f7—f5
4. Sb1—c3	f5×e4
5. Sc3×e4	d6—d5
6. Se4—g3	e5—e4
7. Sf3—e5	Sg8—f6
8. Lc1—g5	Lf8—d6

9. Sg3—h5 Preuranjen napadaj, kojega slijedeći potezi obaraju.

9. — — — —	o—o
10. Dd1—d2	Dd8—e8

11. g2—g4 Greška, koja dovodi do gubitka pješaka.

11. — — — —	Sf6×g4
12. Se5×g4	De8×h5
13. Sg4—e5	Sb8—c6
14. Lf1—e2	Dh5—h3
15. Se5×c6	b7×c6
16. Lg5—e3	Ta8—b8 !

Daleko proračunani potez.

17. o—o—o	Tf8×f2

Vanredno lijepa žrtva tornja.

18. Le3×f2	Dh3—a3

Ovaj potez pokazuje svrhu žrtve.

19. c2—c3	Da3×a2
20. b2—b4	Da2—a1+
21. Kc1—c2	Da1—a4+
22. Kc2—b2	Ld6×b4
23. c3×b4	Tb8×b4+

24. Dd2×b4 Na Kb2—c1 slijedi mat u dva poteza.

24. — — — —	Da4×b4+

25. Kb2—c2 Ispravnije Kb2—a2 i crni bi bio prinuđen držati remis vječnim šahom.

25. — — — —	e4—e3
26. Lf2×e3	Lc8×f5+

27. Td1—d3 Iznuđeno. Na Le2—d3 dobiva Db4—c4+ figuru.

27. — — — —	Db4—c4+
28. Kc2—d2	Dc4—a2+
29. Kd2—d1	Da2—b1+

i crni dobiva.

(Glose obih partija prema: Dufresne u. Mieses Lehrbuch des Schachspeils).

M. JAMNICKY

GRADNJA ZAVJETNE CRKVE HRVATSKOGA NARODA SV. ANTUNA PADUANSKOGA U ZAGREBU. Sedam sto godišnjica velikoga Sveca svijeta sv. Antuna Padovanskoga, proslavila se je po čitavom Božjem svijetu vrlo svečano. Naš hrvatski narod nije ni najmanje zaostao za drugima. U Zagrebu, svojem kulturnom središtu gradi veličanstvenu bazilikalnu crkvu, za koju su stigli doprinosi sa svih strana.

Obraćamo se zato skromnom molbom našim čitavom hrvatskom narodu, naročito pobožnim štovateljima sv. Antuna, da doprinese makar i najmanji obol za ovo narodno i veliko djelo. — Doprinosi se šalju na ček br. 36763 ili na: Odbor za gradnju zavjetne crkve sv. Antuna u Zagrebu.

KATOLIČKA ŠTAMPA KOD HRVATA. »Katolička Štampa« novo pokrenuti »list za informacije o hrvatskoj katoličkoj štampi« donosi u svoja dva prva broja zanimljiv materijal o katoličkoj štampi kod Hrvata. Tako iz »bibliografije« doznajemo da su hrvatski katolici u nešto preko godinu dana izdali oko 70 knjiga. Iz drugog broja vidimo da hrvatski katolici izdaju 63 razna lista i to 16 novina, 27 nabožnih listova, bogoslovsko znanstvenih 8, literarnih i popularnih 5, itd. U Zagrebu izlazi 36 listova.

Odmah nam se nameće da mi sada imamo previše listova u relaciji za brojem knjiga, znači puno pisanja za nas a vrlo malo onoga što trajno ostaje. Inače u Jugoslaviji godišnje se štampa preko 2000 knjiga, pa je broj hrvatskih katoličkih knjiga dosta malen, dok je omjer listova povoljniji.

JEDANAESTO HRVATSKO HODOČAŠĆE U LURD. Stalno vodstvo za lurdska hodočašća u Zagrebu vodi u godini 1932. *jedanaesto hodočašće u Lurd* u mjesecu kolovozu. Iz Zagreba se polazi 9. kolovoza (augusta) tako da smo u Lurdu na Veliku Gospu. *Prema zaključku biskupske konferencije polazi ove godine samo ovo hodočašće u Lurd.* Polazak iz Zagreba 9. a povratak 20. kolovoza. Taksa D. 2.500.— za put, hranu i stan.

Prijave primaju se najkasnije do 1. srpnja (jula). Upute daje vodstvo za lurdska hodočašća, koje već više godina vodi naša hodočašća u Lurd. — *Stalno Vodstvo za lurdska hodočašća,* Zagreb, Kaptol 29. Vođa: Dr. Pavao Lončar.

ZAGONETKE

KRIŽALJKA

Vinko Buble, Split

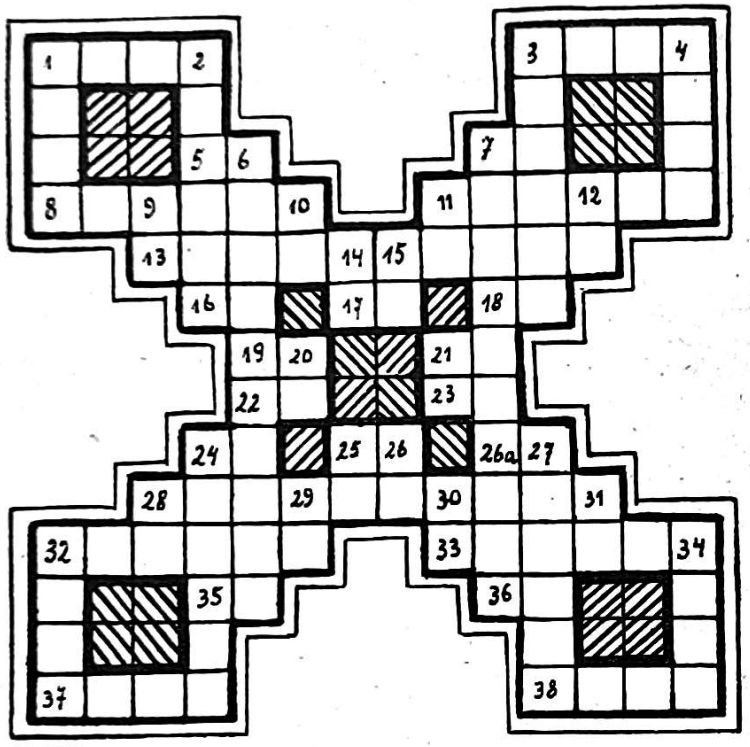

VODORAVNO: 1. Vuk (franc.). 3. Naš šahista. 5. Kratica za nepoznato lice. 7. Dva vokala. 8. M. ime. 11. Staro, drevno doba. 13. Ruski pisac. 16. Božanstvo. 17. Note. 18. Negacije (obr.). 19. Zamjenica. 21. Kratica. 22. Inicijali našeg prvog pjesnika. 23. Zamjenica. 24. Slovo. 25. Mjera. 26a Lat. zamj. 28. Ruski pisac. 32. Izmjenični razgovor. 33. Inicijal imena i prezimena našeg fizičara. 35. Prijedlog. 36. Veznik (apostrof). 37. Franc. prijedlog. 38. Mjera kakvom se brzinom ima neki komad svirati.

OKOMITO: 1. Franc. pisac. 2. Grčki lirik. 3. Grčki filozof. 4. Lice iz Shakespearove »Julija Cezara«. 6. Dva naša romanopisca. 7. Liječnik za unutrašnje bolesti. 9. Veznik (apostrof). 10. Krajna točka. 11. Rimski novac. 12. Uzvik. 14. Geografski pojam — ili prolazi kroz zemlju. 15. Upitna čestica. 20. Mjera. 21. Prijedlog. 24. Franc. pisac. 25. Veznik (apostr.). 26. Nota. 27. Kostur. 28. Veznik. 29. Inicijali našeg pjesnika. 30. Kao [29. 31. Inicijali slov. pisca. 32. Poznati geolog. 34. Utvara, strašilo.

POSJETNICE

Šćeka L. Nikić

O. Knin

P. n.

Leo K. Kovnić

Sisak

Što su ova gospoda ?

I. B. — Ž. Mislim da si, ako redovito čitaš »Luč« mogao već davno uvidjeti da je »Luč« list koji ima svoju izgrađenu ideologiju. Osim toga »Luč« je omladinski list, a svojstvo je omladine da ima izvjesnu dozu radikalizma. Toga, hvala Bogu, imamo dosta i mi oko »Luči«. Tako imamo svoje stanovište prema nekim ljudima, idejama, a i — listovima, pa suradnici nekih listova ne mogu biti i naši suradnici. Mislim da imaš dovoljan izbor hrvatskih i hrvatskih katoličkih književnih listova i novina pa Ti nije potrebno da obasiplješ suradnjom i listove, koje uvjereni prijatelj »Luči« ne voli. Zapamti, da je »Luč« list Hrvatskog katoličkog narodnog đaštva.

Tvoje dvije crtice smo prema tome bacili u koš.

N. B. — Š. B. Sa Tvojom pjesmom sam vrlo zadovoljan pa je, kako vidiš, donosim na prvoj strani radi njezinih lijepo izrečenih misli. Drago mi je da si uvažio moj savjet i ostavio se suvišnog kićenja i da si — čitao, jer i iz ove pjesme proviruju utjecaji...

Dakle, doviđenja !

ZABO IDO. Najprvo neznam Tvoje adrese i nebi već radi toga ništa uvrstio, da ne vidim iz sadržaja Tvojih pjesama, da, ako nijesi, a ono svakako želiš biti dobar mladić, a i to je dosta, jer ako je volja čvrsta... »Probodena hostija« i »Groblje« su lijepe pjesme po ideji, ali je tih ideja previše te se pretvaraju u prozu, lijepa sadržaja, ali proza nije stih.

Religijozna poezija je uistinu uzvišena ali baš za nju treba vrlo mnogo finoće, jer, ako je nedotjerana ili neuravnotežena tada vrijeđa vjerničko srce mjesto da ga uzdigne.

BG — S. B. Jedna pjesmica je čisto deskriptivna, naime, opis zime. Takvo slikanje rijetko uspijeva, ako ne nađemo neki zgodan štimung, originalnu sliku, usporedbu ili sl. Toga kod Tebe nema pa pjesma putuje, odnosno već je otputovala u luku smirenja — u utrobu gospodina koša.

O drugoj pjesmici u rubrici »Suradnja najmlađih«.

K. B. — Š. B. »Album žuljave ruke« i »Dilentanti na proplanku« su dvije pjesmice, koje sadrže nešto iz čega bi se dala napraviti pjesma, ali Ti si pogriješio u tome, što si za oba sujeta odabrao nezgodnu formu. A to je vrlo važno. Osjetiti i proživjeti nešto može svaki od nas, ali to i napisati ne može svatko, pa bio on mudriji od Sokrata, ako nema pjesničkoga talenta. Zato ili si bio loše ruke ili u Tebe nema onog što se kaže »pjesnički dar«.

Međutim Ti preporučujem, da pročitaš pomljivo sve upute suradnicima i u ovoj rubrici i u rubrici »Suradnja najmlađih«, da pročitaš par zbirka pjesama (Poljak, Sudeta, Horvat, Lendić, Škarpa i sl.) pa da se opet javiš.

PISANJE KRATICA. Ovo pišem svima suradnicima, i »malim« i »velikim«, jer me na to tjeraju sami. Naime postoji manija pisanja kratica. Osobito vole pisati »kat.« i »hrv.« kao da »kat.« nešto znači. To može biti i katehetski i kategorički i katastrofalni i katekumenski, katalonski, katalog itd., itd. Dakle besmislica i još k tome, kao da se sramimo svoga katoličkog. Isto možemo reći i o kratici »hrv.« Jeste li kada vidjeli da pravi Nijemci, Englezi, Francuzi, a pogotovo Srbi pišu kraticu za svoje narodno ime.

Ista je pripovijest i sa mnogim drugim kraticama (n. pr. »presv.« mjesto presvijetli, kao da se »presv.« ne može pročitati i presveti). Dakle nemojmo pisati kratice doli onih općenito usvojenih, kao prof., dr., m, cm, ing. i sl.

Konačno moramo upozoriti i na to da je Kolo Hrvatskih Književnika na svojoj posljednjoj skupštini, kao kompetentni forum donijelo rezoluciju, kojom se pozivlju svi hrvatski pisci, da ne krate riječi hrvatski i katolički. Tek nijesmo opazili da je ta rezolucija bila i štampana. Čudan je to slučaj.

B. S. — TREBINJE. Ti pišeš ekavicom, a »Luč« je list koji piše »ijekavski«. Doduše to može za nekoga biti i stvar ukusa, ali za nas to nije. Drugo : Ti pišeš slabom ekavštinom. Ta uostalom i kako bi Ti koji živeš među tvrdim ijekavcima (a po imenu sudeći rodom si negdje iz slavne dubrovačke republike, dakle i opet iz ijekavskog kraja).

Inače pjesme su Ti i onako previše ispretrgane, bez mirne linije, bez dosljednog ritma.

R. Z. MATKOV. Dragi druže, kad drugi put pošalješ pjesmu pazi da bude lijepo prepisana na posebnom papiru tako da urednik ne mora prepisivati Tvoje pjesme. Drugi put će pjesme mjesto u list u — koš. A šteta truda.

I. Š. — K. Od brojnih Tvojih pošiljaka imao sam ustrpljivosti da pročitam tek pjesme, dok novelu nijesam mogao, ne radi toga što sam nervozan ili što je preduga već radi toga što nijesam stručnjak za dešifriranje rukopisa. Molim Te da drugi put pišeš čitljivije, jer kad bi svi tako pisali, teško bi se itko odlučio da postane urednik »Luči«.

Kupujte i širite Ligine edicije

Knjigu života, Almanah Luči

i

Euharistija život i duša naša

NAGRADNA KRIŽALJKA „LUČI“

Sastavio V. Buble, Split

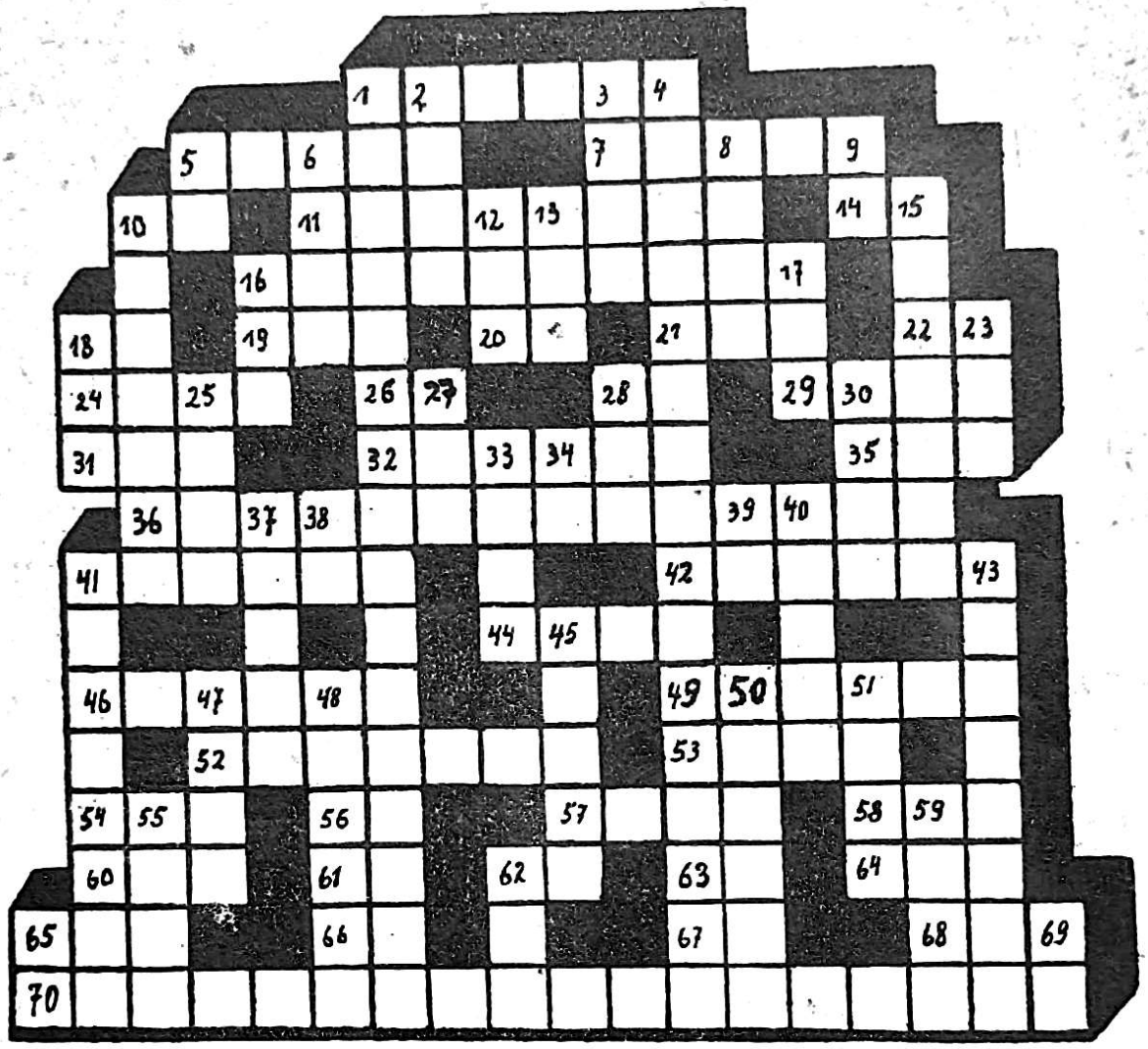

VODORAVNO: Kompas (obr.). 5. Izvori. 7. Muško ime. 10. Zamjenica. 11. Zubar. 14. Inicijali našeg pjesnika. 16. Ovisni, drugoredni (tuđ). 18. Inicijali našeg pisca i pjesnika. 19. Nisu jave. (obr.). 20. Božanstvo. 21. Uzduh (fr.). 22. Nota. 24. Električni stroj za uspinjanje u spratove kuća. 26. Godina (fr.). 28. Uzvik. 29. Pustolov (tuđ.). 31. Rodbinsko ime (fl.). 32. Talijanska zamj. 35. Zemlja. 36. Tri poznata šahiste, koji su sudjelovali u »Šahovskoj olimpijadi u Pragu (U. S. A., Italija, Danska). 41. Glazbalo. 42. Rimska provincija. 44. Ured, pisarna (tuđ.). — ili Pijem (lat.). 46. Nasađeni predjel. 49. Nalog, zapovijed (tuđ.). 52. Godišnje doba. 53. Njiva, oranica (lat.). 54. Ptica. 56. Franc. spolnik. 57. Nije taki. 58. Mit. kralj vjetrova. 60. Narodnost. 61. Uzvik. 62. Veznik. 63. Talijan. spolnik. 64. Zvijer (231). 65. Crven (njem.). 66. Negacija. 67. Zamjen. 68. m. ime. 70. Dva naša pjesnika (1606—1657; 1845—1907.).

OKOMITO: 1. Glasoviti šahista. 2. Životinja. (pad.). 3. Medvjedica (lat.). 4. Poznata grčka parodija. 5. Zamj. 6. Park, krasan predjel (tuđ.). 8. Svađe, prepirke (obr.). 9. Franc. dvoglas. 10. Srpski pjesnik. 12. Bodljikavi grm. (132). 13. Žensko ime. 15. Tel. astronom. 16. Nije gladan — ili — Neka bude (lat.). 17. Božica srdžbe. 18. Uzvik. 23. Veznik. 25. Neka bude (lat.). 27. Lice iz biblije. 28. Ptice. 30. Mjesto u Srbiji (p=r). 33. Uobražen fićfirić, tikvan (tuđ.). 34. Kratica za »trgovac«. 37. Fantasta. 38. Kratica za »hrvatski«. 39. Tal. spolnik. 40. Franc. (prirodoslovac) botaničar. 41. Ruski pisac. 43. Poznati rimski urotnik. 45. Biljka. 47. Donio nam je Spasitelj. 48. Rijeka teče kroz... — ili — Nije uzvisina (pad.). 50. Radin, okretan. 51. Montura — ili odijelo igrača. 55. Lice iz biblije. 59. Stablo. 62. Mjesto u Srbiji. 65. Jap. mjera. 69. Mjera.

V. B. — SPLIT.

Svi oni, koji dobro riješe ovu križaljku i pošalju riješenja uredništvu lista, dobit će kao nagradu dvije lijepe knjige